

Re:generacijski centar

Ivačić, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:621782>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-02**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

re:generacijski centar

Studentica: Marta Ivačić

Lokacija: Ul. Tina Ujevića 11, 21220, Trogir

Mentor: prof. art. Ante Kuzmanić

Tema: Suživot djece vrtićke dobi i starijih osoba

Komentor: izv. prof. doc. sc. Robert Plejić

Konzultantica za konstrukciju: doc. dr. sc. Nikolina Živaljić

SUŽIVOT DJECE VRTIĆKE DOBI I STARIJIH OSOBA

ISTRAŽIVANJE MOGUĆNOSTI URBANE REGENERACIJE I SOCIJALNOG POTENCIJALA PROGRAMA VRTIĆA I DOMA ZA STARIJE NA ISTOJ LOKACIJI UNUTAR DIJELA TROGIRSKOG PREDGRAĐA NA ČIOVU

Ovaj komentorski rad je istraživačka priprema za projekt vrtića i doma za starije osobe na lokaciji Tina Ujevića 11 u Trogiru, na Čiovu.

Cilj ovog komentorskog rada je istražiti interese i potrebe dvije dobne skupine, djece vrtićke dobi i starijeg stanovništva. Nužno je potaknuti svijest o emocionalnim i socijalnim dobitima ovih dviju skupina potrebnih za njihov kvalitetan razvoj i život. Potrebno je formirati adekvatan program koji će iskoristiti potencijal suživota skupina.

Life is a flame that is always burning itself out;
but it catches fire again every time a child is born.

George Bernard Shaw

SADRŽAJ

1. LOKACIJA

TROGIR I TROGIRSKO PREDGRADE
SVETI LAZAR

2. STAROST

AGEIZAM
STAROST I STARENJE
SUBJEKTIVNA DOB
MARGINALIZIRANJE STARIJIH OSOBA
DISKRIMINACIJA STARIJIH OSOBA
SKRB ZA STARIJE OSOBE
UDIO STAROG STANOVNIŠTVA U SVIJETU I HRVATSKOJ

3. MLADOST

RAZVOJ DJETETA
PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE
ULOGA VRTIĆA U SOCIJALNO-EMOCIONALNOM RAZVOJU DJETETA
MONTESSORI METODA
MONTESSORI I HERTZBERGER

4. SUŽIVOT

INTERGENERACIJSKI PROGRAMI
SAMOSTAN SESTARA SLUŽBENICA MILOSRDA

5. ZAKLJUČAK

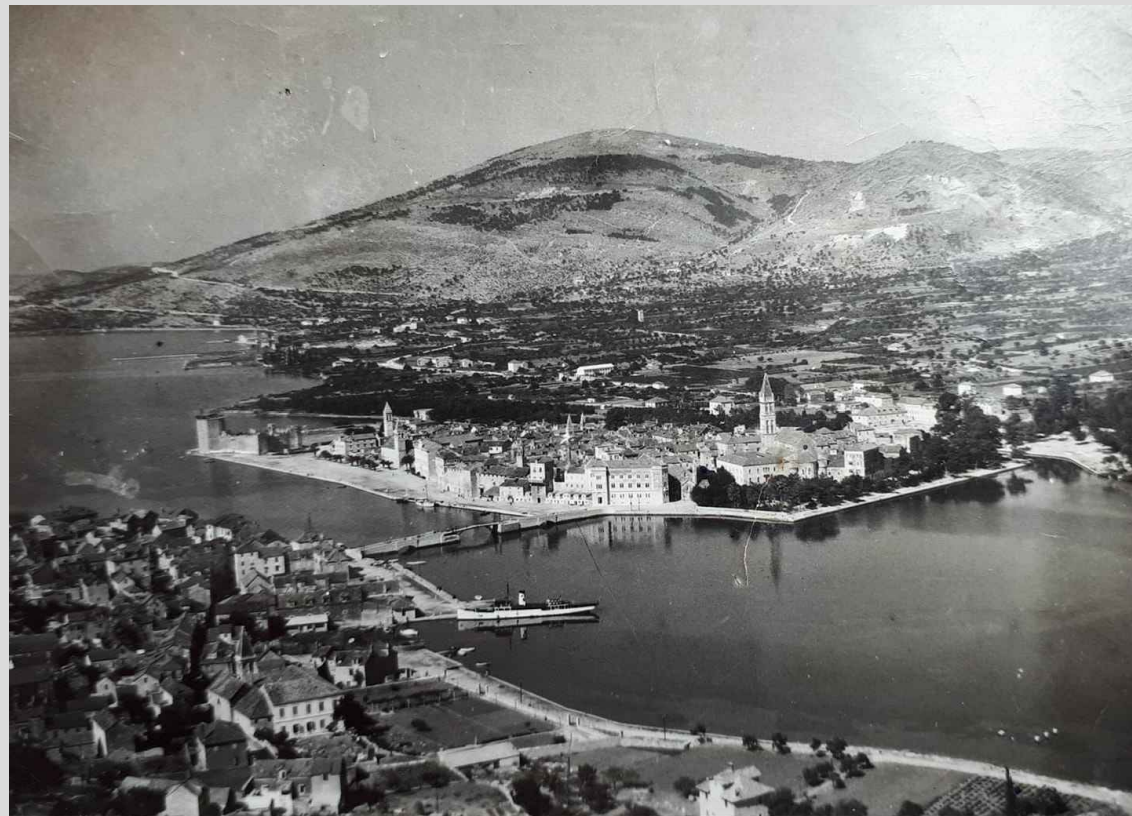
6. POPIS IZVORA

LOKACIJA

TROGIR I TROGIRSKO PREDGRADE

Trogir su utemeljili grčki kolonisti s Visa u trećem stoljeću prije Krista, privučeni obiljem plodne površine. Ime mu potječe od grčke riječi *tragos* (jarac), a shodno tome, izvorno ime Čiova je Bua (grč. *voua* - stado).

Trogir je smješten u morskom tjesnacu između kopna i otoka Čiova, na zapadnom ulazu u Kaštelanski, nekoć Salonitanski zaljev. Na južnoj strani, prema Čiovu, Trogir je prirodno odvojen morem, a na sjevernoj, prema kopnu, okruživali su ga močvarni plićaci i jarak.

Plodno polje oko Trogira osnovni je element njegove povijesne matrice. Sva se sudbina Trogira kroz duga tisućljeća vrti oko tih plodnih površina, što su u relacijama dalmatinskog krša prava dragocjenost.

Kao urbano naselje, Trogir je središte lokalnih crkvenih i političkih vlasti. Ipak, gradski sloj bio je iznimno tanak ako se izostavi zemljoposjedničko plemstvo. Na samom otočiću predgrađe Pasike skoro je u potpunosti bilo naseljeno težacima, svojevrsnim gradskim ili prigradskim seljacima; taj sloj naseljava i predgrađe nasuprot gradu, na Čiovu.

Otok Čiovo je naseljen već u prapovijesti. Po njemu se na uzvišenjima zapažaju ostaci gradina i gomila, tj. utvrđenih naselja. Zabilježeni su i nalazi iz antičkog doba. U doba Rimskog carstva otok služi za smještaj izgnanika i heretika, a od 5. st. i kao sklonište eremita i pustinjaka o čemu svjedoče brojne crkvice i samostani.

SVETI LAZAR

Oboljele od gube, izolirane na Čiovu spominju odredbe trogirskog Statuta iz XIV stoljeća. Nije poznat točan položaj najranijih trogirskih leprozorija, no može se s većom sigurnošću pretpostaviti da je to bio prostor budućeg pregrađa s obzirom na svoju izdvojenost u odnosu na grad, a opet relativnu blizinu. Na sjevernoj strani otoka Čiova spominjale su se crkvice sv. Lazara i sv. Marije Magdalene kod koje je bio dom za siromahe i gubavce (*domus hospitalis pro paupribus et leprosis*) pa se i danas taj položaj zove Pod uboge (BABIĆ, 2015.).

Bogomolja sv. Lazara uz dvije kućice za gubavce sagrađeni su istočno od mosta, u uvali Malo More, 1414. zaslugom kanonika Luke Stalija. Gradnja je započela krajem XVI. stoljeća, a dovršena je nakon 1625. godine. Oko crkve je kasnije nadograđen samostan, a sjeverno prema moru se pružala plodna površina, danas Dom za odrasle osobe Trogir.

Iako je odlukama trogirskih knezova iz XVI. stoljeća zemljište sv. Lazara dodijeljeno franjevcima za izgradnju samostana, područje oko crkve je i dalje bilo namijenjeno za smještaj gubavaca o kojima je brinula izvjesna gospođa Delina (BABIĆ, 2015.).

1802. godine sa radom započinje medicinska škola pod nazivom Kolegij Sv. Lazara koja je u ono vrijeme imala rang srednje škole. To je bila svjetovna škola za izobrazbu plemićke omladine. U raznim prilikama i na raznim mjestima nazivala se još Škola, Narodna škola (*Scuola popolare*), Pučka škola, Viša škola, Gimnazija, Knjigoučionica, Učilište, Studij, Mudroučionica, Licej, Zavod, Pitomište, Konvikt, Imperial Regio Collegio i bila je središte znanstvenoga, prosvjetnog i kulturnoga djelovanja u gradu na početku 19. stoljeća.

Iako nije poznato kada je službeno crkva postala Sv. Josip, vjerovatno je kroz dugi niz godina izbledilo štovanje Sv. Lazara te se postepeno uvelo štovanje Sv. Josipa, zaštitnika brodograditelja, koji su velikim dijelom činili stanovništvo predgrađa Trogira.

STAROST

AGEIZAM

Ageizam (od engl. riječi age, životna dob, starost) je pojam koji označava stereotipiziranje i diskriminaciju pojedinih dobnih skupina. Iako se odnedavno sve češće govori o tzv. ageizmu srednje dobi (middle-age ageism), pojava se najčešće vezuje uz starije osobe od 65 godina i više.

Poput seksizma i rasizma, ageizam je sveprisutan, utječe na socijalne interakcije, stanovanje, zdravlje, zapošljavanje i socijalnu politiku. Riječ je o nepriznavanju ili ograničavanju prava starosnih skupina. Iako je svaki životni period pod snažnim utjecajem prevladavajućih stereotipa oni za starost su najčešći pa se tako često može čuti da su stariji ljudi međusobno slični, da su senilni, konzervativni, neefikasni i sebični. Uzroci ageizma vrlo su bliski uzrocima rasizma i seksizma (nagomilavanje frustracija, odnosno reakcija na frustracije i strahove kojih je u životu napretek) pa tako i za posljedice imaju sve veće segregacije starijih ljudi.

STAROST I STARENJE

Dok je starenje prirodan i ireverzibilan fiziološki proces, koji u pojedinim ljudima napreduje različitom brzinom, sama starost predstavlja određeno životno razdoblje povezano s kronološkom dobi. Starost je posljednje razdoblje u životu čovjeka. To je razdoblje života u kojemu je očito propadanje struktura i funkcija organizma, svojstava i sposobnosti čovjeka, dakle dosegnuto stanje. Ne postoji istovjetnost biološke i kronološke starosti, već je ona uvjetovana genotipskom i fenotipskom individualnošću čovjeka, a izražava se u različitim životnim razdobljima. Zbog toga sam proces starenja započinje od začeća i traje do smrti.

Po definiciji UN-a iz 2002. starost nastupa nakon 65. godine života. Tako se za dob može reći da je, uz spol, jedna od najvažnijih socijalnih, psiholoških i kulturnih kategorija. Starenje možemo shvatiti kao dvostruki proces dobitaka i gubitaka*. Riječ je o procesu koji teče povezano i istovremeno te je jedina razlika u tome što se u mladosti više dobiva, a manje gubi, dok se u trećoj životnoj dobi više gubi nego što se dobiva.

SUBJEKTIVNA DOB

Za ocjenu starije životne dobe govori se o granici od 65 godina. Međutim, niti je to granica, niti se upravo tom „granicom dobi“ događaju promjene koje određuju starost. Starenje je izrazito individualan proces koji ne zahvaća istovremeno sve organe i organske sustave, dakle nastupa kod svakog čovjeka drugačije (Centar za gerontologiju HZZJZ, 2003.).

Kada se dob mjeri isključivo kronološki, neopravdanom se zaboravlja na velike individualne razlike u fiziološkom, psihičkom i društvenom funkcioniranju ljudi iste životne dobi. Zbog toga je bitan koncept subjektivne dobi koja označuje koliko se starom osoba osjeća, u koju dobnu skupinu se uklapa ili koliko bi osoba stara željela biti, neovisno o stvarnim godinama života.

O uzrocima starenja postoje različite hipoteze i teorije. Starenje je kontinuirani proces trošenja organizma i ne možemo ga izbjeći. Brojna istraživanja su pokazala da u većine ljudi postoji nesklad između stvarne životne dobi i osjećaja o vlastitoj dobi. Najčešće se mlađi ljudi osjećaju starijima, a stariji se ljudi osjećaju mlađima nego li jesu. Ta činjenica je od iznimnog značaja u borbi protiv ageizma budući da se relativiziraju ustaljene društvene norme i očekivanja te se upućuje na to da se ljudima ne treba obraćati kao pripadnicima pojedinih dobnih skupina. To se posebice odnosi na ljude starije dobi koje se marginalizira i ograničava po kriteriju kronološke dobi.

„Čovjek stari onako kako je živio.“
kineska poslovice

MARGINALIZIRANJE STARIJIH OSOBA

Starost je na dva načina povezana s društvom i društvenim zbivanjima. Stari ljudi utječu na prilike u društvu i sami čine dio društvene strukture izvođeci različitu društvenu ulogu koje mu društvo dodjeljuje. Razlozi koji su doprinijeli slabljenju statusa starijih osoba u društvu pa tako i nastanku ageizma su u direktnoj povezanosti s razvojem društva. O tome govori socio-kulturna perspektiva koju u svojoj knjizi navodi Elizabeth Dozois (2006.) ističući da se mladost sve više i više cijeni, a starost stigmatizira navodeći pet važnih povijesnih promjena koje su doprinijele promjeni statusa starijih osoba. To su redom: razvoj tiska, industrijska revolucija, zajamčena mirovina, razvoj medicine i dobna podjela (Dozois, 2006.).

Kako se mijenjaju društvene uloge, tako se mijenjaju i stari ljudi (Pečjak, 2001.). Stoljećima su u mnogim dijelovima svijeta najstariji ljudi bili odgovorni za prenošenje povijesti, vrijednosti i kulture. Razvojem tiska, stariji ljudi se više ne cijene toliko kao prenositelji informacija i iskustva te njihova usmena predaja počinje gubiti vrijednost. Industrijskom revolucijom razvoj tehnika i tehnologija je skokovito napredovao i stariji ljudi se nisu mogli nositi s tim promjena te postaju manje potrebni proizvodnji i potrebama industrije. Starost postaje predmet politike koja mirovinom „nagrađuje“ duge godine rada i određeno doba starosti.

Međutim, posvuda u svijetu mirovina ne osigurava svim umirovljenicima sigurnu starost već su umirovljenici najčešće svedeni na margine društva, barem u ekonomskom smislu, zaboravljajući da život nije samo vrijeme provedeno u mladosti i radu, već se proteže i na dugo razdoblje starosti. Razvoj medicine je produžio životni vijek te tako svjetsko stanovništvo postaje sve starije i starije, a na starije osobe se gleda kao na teret društva što vodi sve slabijoj i slabijoj interakciji između mladih i starih.

Starije osobe napuštaju tržište rada. Egzistenciju osiguravaju oslanjajući se na određene programe i naknade socijalne zaštite. Nema nikakve znanstvene osnove za umirovljenje u toj dobi ili u bilo kojoj drugoj životnoj dobi. Za praksu povlačenja u mirovinu na temelju dobi, koja je prevladala u stručnim službama, odgovorni su politički i ekonomski razlozi.

Podaci HZMO-a iz 2008. pokazuju da su reforme i promjene u mirovinskom sustavu od presudne važnosti za životni standard starije populacije budući da je dvije trećine umirovljenika u Republici Hrvatskoj starije od 64 godine. Ako se Hrvatska usporedi sa zemljama EU-a, nalazi se u skupini zemalja koje imaju visok udio starijih osoba bez ikakvih mirovinskih primanja (više od 86 000 osoba, što čini 12,4% populacije starije od 64 godine ili oko 2% ukupnog stanovništva).

DISKRIMINACIJA STARIJIH OSOBA

Govoreći o ageizmu na umu se trebaju imati stereotipi o starijim osobama. Stereotip je shematski, pojednostavljen i teško promjenjiv odnos prema komu ili čemu, kruto i postojano ponašanje, bez obzira na okolnosti. Izraz je nastao u razdoblju javljanja i razvoja rasnih, etničkih, vjerskih i socijalnih netrpeljivosti. U osnovi stereotipa nalazi se pogrešno i neopravdano široko poopćavanje te konvencionalno i pojednostavljeno mišljenje, koncepcija ili vjerovanje. Erdman B. Palmore (1990.) definira devet negativnih stereotipa koji su povezani sa starenjem. To su: boležljivost, slabost, ružnoća, umno nazadovanje, gubljenje pamćenja, beskorisnost, izoliranost, siromaštvo i depresija. Iako i sama definicija kaže da je u osnovi stereotipa najčešće neko emocionalno negativno vrednovanje isti autor navodi i osam pozitivnih stereotipa povezanih sa starenjem. Riječ je o: ljubaznosti, mudrosti, pouzdanosti, bogatstvu, političkom utjecaju, slobodi, vječnoj mladosti i sreći.

Stereotipnim prikazivanjem starijih ljudi mogu se stvoriti predrasude, ali i netolerantno društvo. Dužnost svake humane civilizacije poštovati i uvažavati starije osobe i unatoč njihovoj smanjenoj snazi dopustiti im da se osjećaju ravnopravnim sudionicima društva potičući i podržavajući svaku društvenu inicijativu koja im omogućuje da budu društveno angažirane i aktivne.

SKRB ZA STARIJE OSOBE

Pitanje skrbi za starije osobe je veoma kompleksno zbog naglih demografskih promjena i trendova koji prate urbanizaciju i modernizaciju. S jedne strane je neophodna financijska i osobna autonomija, a s druge strane samo to nije dovoljno jer veliku važnost imaju i međunarajstajni odnosi.

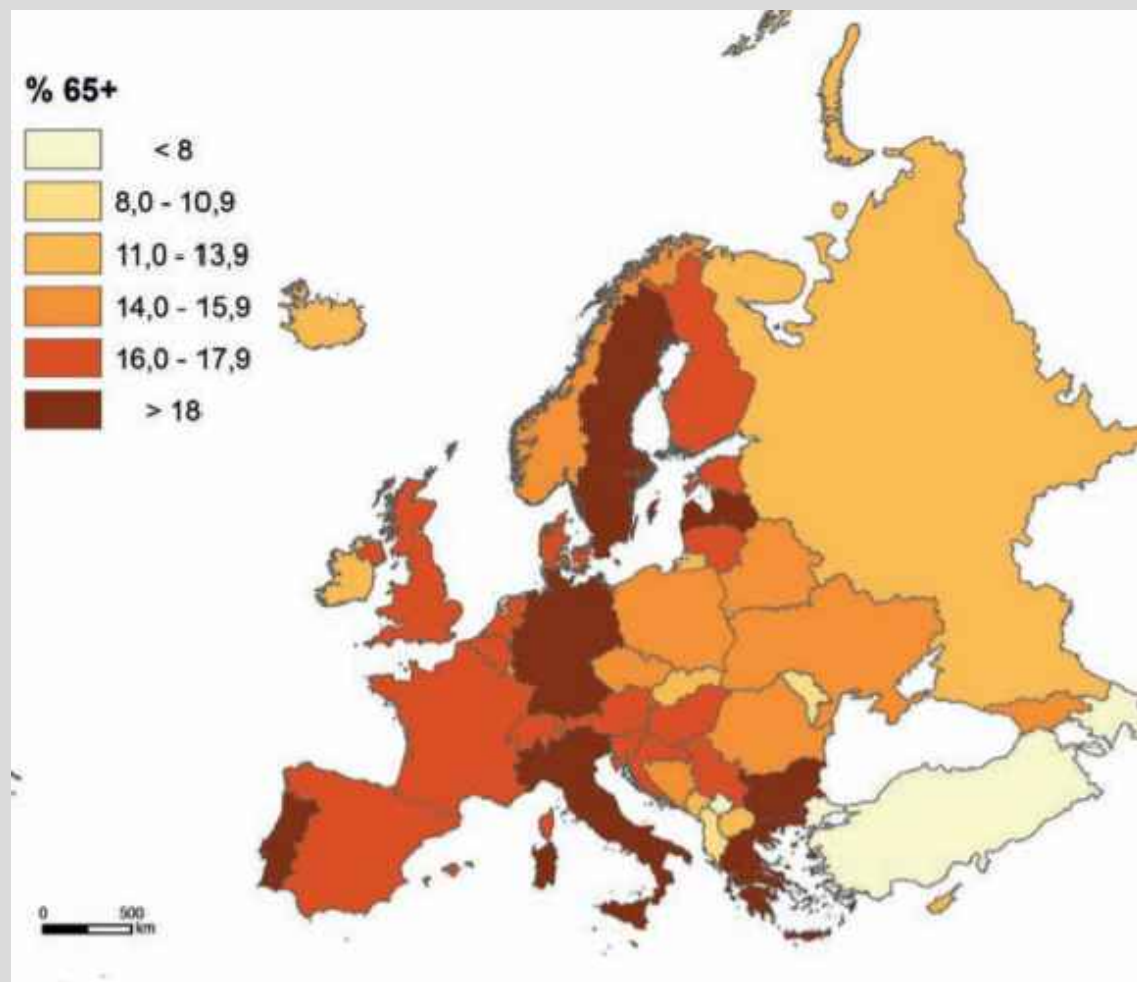
Prilikom osmišljavanja odgovarajućeg programa skrbi za starije osobe nužno je voditi pravima starijih osoba utemeljenim na načelima UN-a iz 1991. godine. To su:

- nezavisnost (dovoljno hrane, sklonište i zdravstvena njega, život u sigurnom domu što je dulje moguće)
- uključivanje (da dijele svoje znanje, doprinose društvenoj zajednici i kažu društvu što žele)
- njega (pristup kulturno prikladnoj njezi i zaštiti, službe koje će im poboljšati zdravlje)
- poštovanje njihovih želja, dostojanstva i uvjerenja)
- samozadovoljstvo (mogućnost razvijanja vlastitih interesa i sudjelovanje u obrazovnim, kulturnim, spiritualnim i društvenim aktivnostima)
- dostojanstvo (da ne trpe niti mentalno niti tjelesno zlostavljanje niti diskriminaciju)

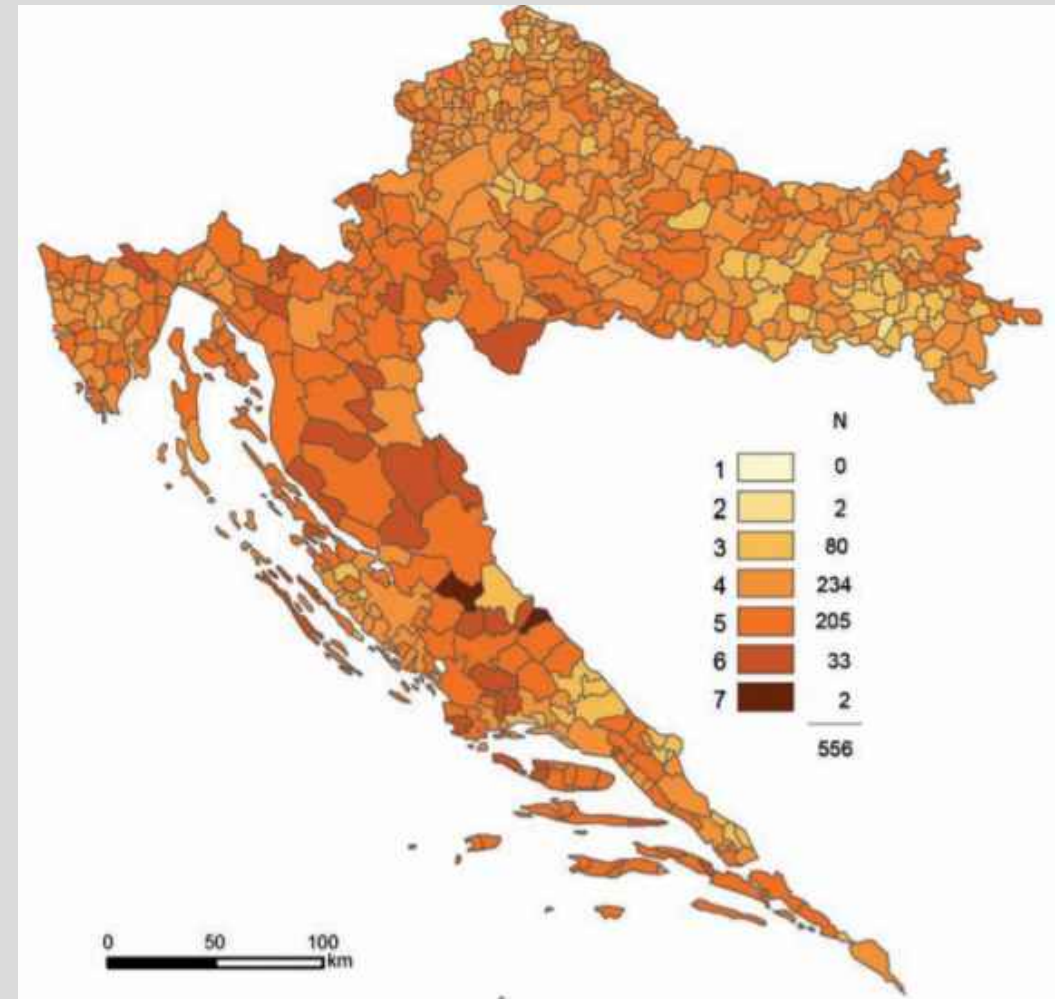

UDIO STAROG STANOVNIŠTVA U SVIJETU I HRVATSKOJ

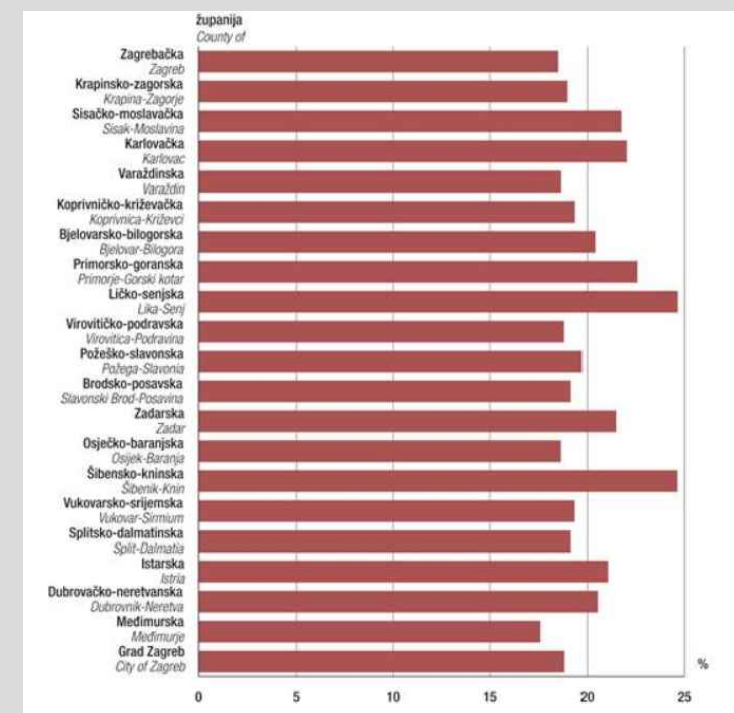
Udio starog stanovništva u svijetu, a i u Hrvatskoj, je viši nego ikada u povijesti. Zbog svjetskog trenda demografskog starenja, u posljednjih 50 godina gerijatrijska populacija se utrostručila i predviđa se da će do 2050. broj dosegnuti 2.1 milijardu.

Tipizacija stanovništva europskih zemalja prema udjelu starije populacije(65+) (prema podacima: PRB, 2012)

Tipizacija stupnja ostarjelosti stanovništva hrvatskih općina/gradova
1 - na pragu starenja, 2 - starenje, 3 - starost, 4 - duboka starost, 5 - vrlo duboka starost, 6 - izrazito duboka starost, 7 - krajnje duboka starost (prema podacima: PRB, 2012)

Udio stanovništva u dobi od 65 i više godina u ukupnom stanovništvu po županijama (prema podacima: DZS,2012)

MLADOST

RAZVOJ DJETETA

Sva ljudska bića imaju karakteristike koje su im zajedničke. Svima život započinje začecem i prenatalnim razvojem. Na razvoj utječu nasljedni te okolinski čimbenici, a ovisi i o razvoju neuroloških struktura te o socijalnom kontekstu.

Socijalni razvoj čovjeka je vrlo složen jer je pod utjecajem mnogih faktora, a ovisi i o recipročnosti interakcija. Kako dijete komunicira s drugim ljudima rezultat je bioloških procesa, kognitivnih sposobnosti i nesocijalnih okolinskih faktora. Obitelj je sredina u kojoj dijete dobiva uvid u međuljudske odnose, odnose između članova obitelji, između spolova te partnerske odnose. Obitelj je sredina u kojoj dijete dobiva prvu sliku o sebi, procjenjuje odnos drugih prema sebi i u skladu s tim određuje svoju vrijednost i razinu samopouzdanja i samopoštovanja.

Dijete ima urođene potrebe za emocionalnim dodirima, razvojem osjećaja sigurnosti i povjerenja u okolinu i ukoliko djeca dožive potpuni izostanak zadovoljenja potrebe za emocionalnim dodirima pokazuju pasivnost, apatiju, teški poremećaj pozornosti, pretjeranu plašljivost i neobične socijalne reakcije te nemogućnost nadzora neprikladnog ponašanja ili ponašanja samoranjavanja. Prvi socijalni odnos koji se razvije jest odnos djeteta i majke. Kako dijete odrasta, tako razvija i druge socijalne odnose ključne za njegov razvoj, a to su između ostalog i odnosi sa starijima. Za razvoj socijalnih vještina posebno je osjetljivo i važno predškolsko razdoblje u kojem se smanjuje djetetova ovisnost o odraslima te se ono sve više druži s vršnjacima.

„Razvoj pojedinca se odražava u promjenama njegova ponašanja i značajki organizma koje se pojavljuju tijekom vremena po ustaljenom rasporedu i u približno isto vrijeme za sve pojedince.“

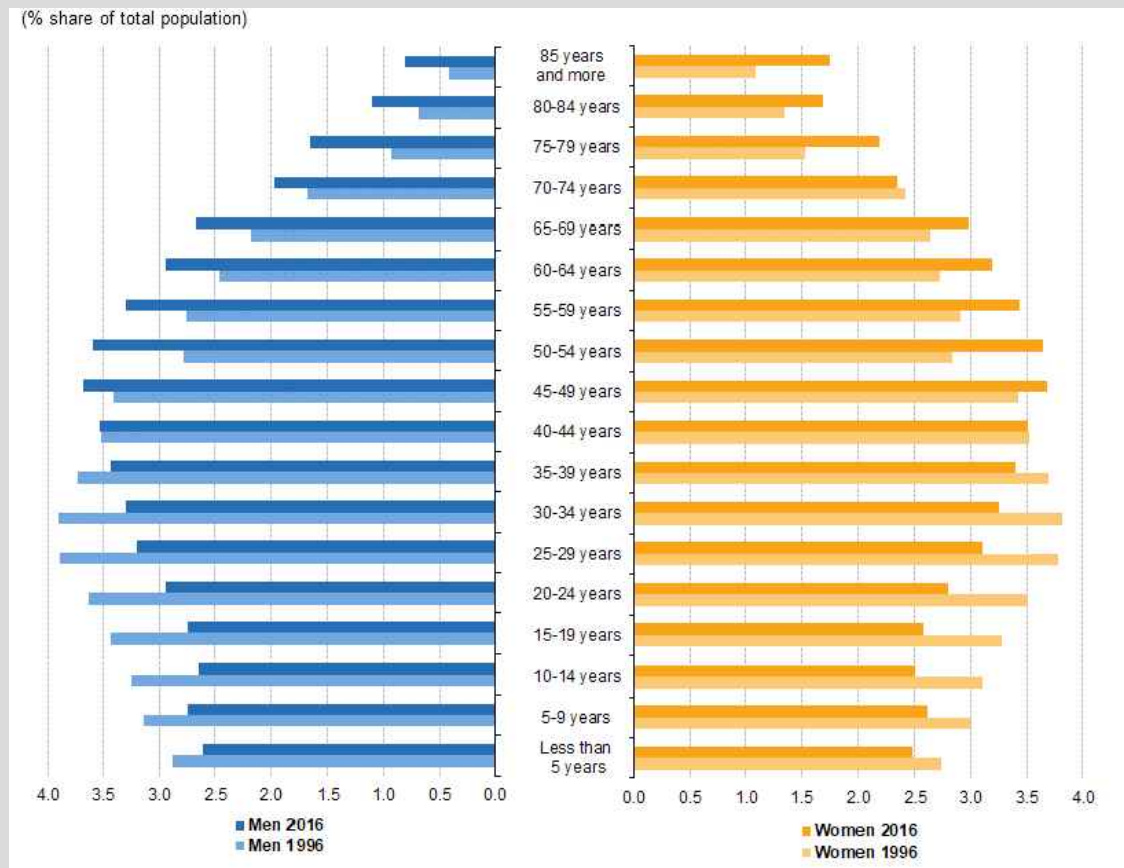
Starac i sur. 2004.

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

U 2018. zabilježen je porast broja živorođene djece u odnosu na prethodnu godinu za 1,1%, tj. rođeno je 389 djece više nego u 2017. Ukupan broj rođenih u 2018. bio je 37 109 djece. Stopa nataliteta (živorođeni na 1 000 stanovnika) u 2018. iznosila je 9,0.

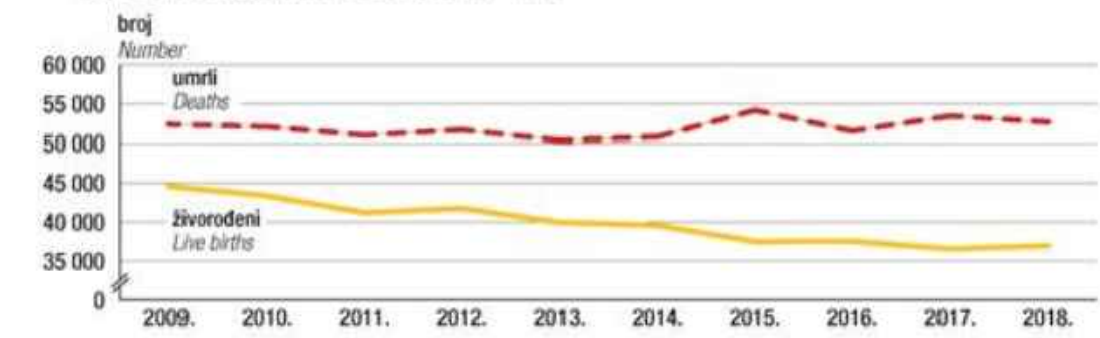
U 2018. zabilježen je pad broja umrlih osoba u odnosu na prethodnu godinu, tj. umrle su 771 osoba ili 1,4% manje nego u prethodnoj godini. Stopa mortaliteta (umrli na 1 000 stanovnika) u 2018. iznosila je 12,9.

Stopa prirodnog prirasta u 2018. u Republici Hrvatskoj bila je negativna i iznosila je -3,9 (-15 761 osoba). Negativno prirodno kretanje pokazuje i vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih), koji je iznosio 70,1. (DZS, 2019)

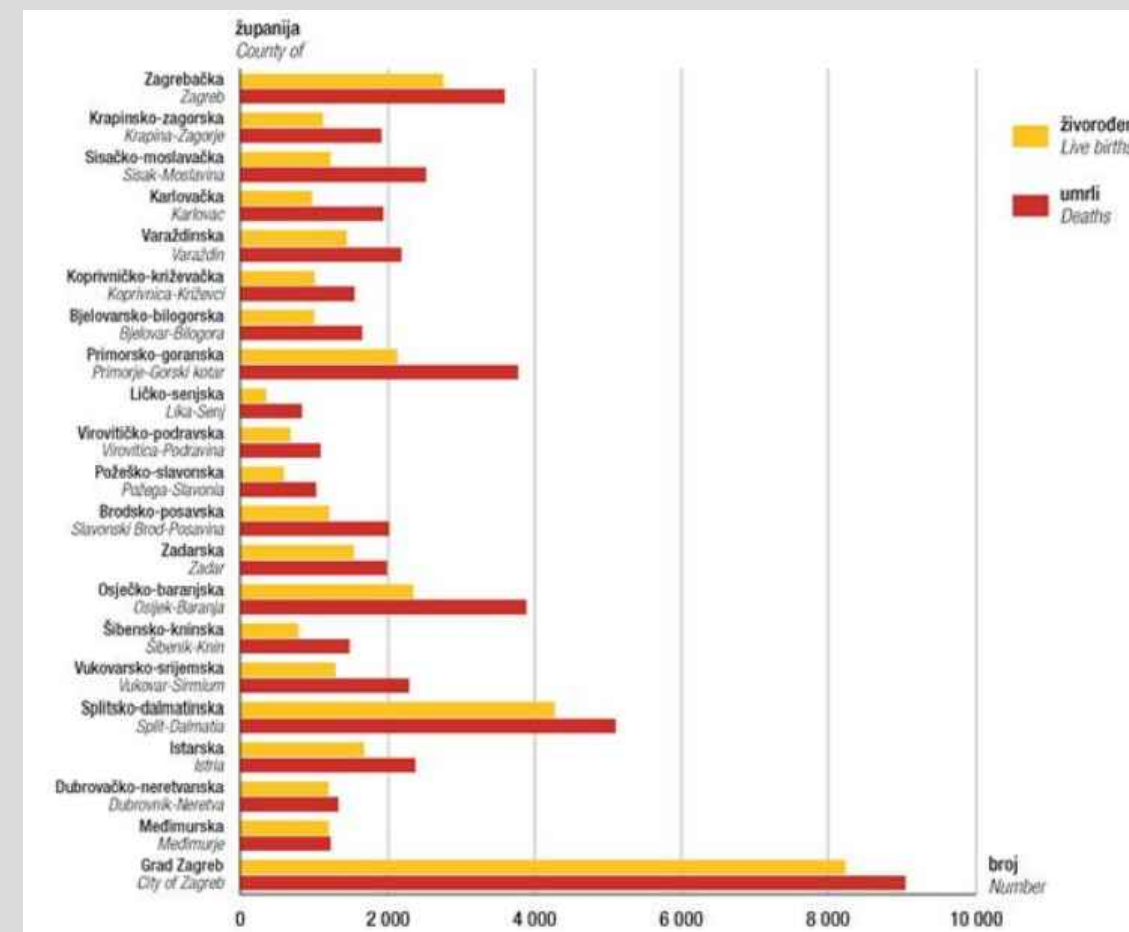

Populacijska struktura stanovništva Europe po dobnim grupama i spolu (prema podacima: Eurostat, 2016)

G-1. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA OD 2009. DO 2018.
NATURAL CHANGE IN POPULATION, 2009 – 2018

Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske od 2009. do 2018. godine (prema podacima: DZS, 2019)

Broj živorođenih i umrlih u 2018. u Republici Hrvatskoj po županijama (prema podacima: DZS, 2019)

ULOGA VRTIĆA U SOCIJALNO-EMOCIONALNOM RAZVOJU DJETETA

Predškolski odgoj i obrazovanje potiču cjelovit razvoj djeteta - psihofizički, emocionalni i socijalni. Priprema djeteta za školu, a time i nastavak njegova razvoja, započinje samim ulaskom djeteta u vrtić.

Starija figura autoriteta u vrtiću je iznimno važna osoba u životu svakog pojedinog djeteta jer se dijete s njim poistovjećuje, oponaša ga, sluša, igra se i boravi s njim veliki dio svog vremena odrastanja. Organizacija svakoga dana u ustanovi ima odgojnu svrhu. Boravak djece u ustanovi temelji se na zajedništvu u kojem se dijele odgovornosti i obaveze. Djeca zajedno s starijima dijele i uređuju zajednički prostor, a na temelju interesa i potreba djece, kontinuirano se organiziraju odgojni susreti o različitim temama (društvenim, kulturnim, regijskim...) pomoću kojih se upoznaju i pravilno pristupaju raznim problemima.

MONTESSORI METODA

1907. godine u Rimu je otvorena škola za djecu od tri do šest godina koju je pohađalo pedesetak siromašnih mališana predanih Mariji Montessori na brigu. Ideja projekta je bila skupiti djecu stanara u radničkoj četvrti kako ne bi ostali prepušteni sami sebi na ulici dok roditelji rade većinu dana. Maria Montessori je već imala iskustva u radu s djecom s mentalnim i intelektualnim poteškoćama te je dobro poznavala metodologije i sredstva koja daju odlične rezultate u radu s djecom.

Škola nije mogla priuštiti djeci ni liječničku skrb ni obroke nego samo osnovne nužne potrepštine i namještaj. Maria Montessori je stoga počela sama izrađivati igračke i ostala didaktička sredstva koje je koristila kroz sistem nagrađivanja dobrog ponašanja. Djeca su ubrzo i sama počela donositi i izrađivati predmete kako bi personalizirali prostor i učinili ga ugodnijim za život. Dala se primjetiti velika povezanost reda i discipline sa spontanošću te je zaključila da disciplina mora proizaći iz slobode.

Pedagogija Marije Montessori temelji se na znanstvenom promatranju spontanog učenja djece, na poticanju vlastitog djelovanja djeteta i njegove samostalnosti i na poštivanju djetetove sposobnosti. Svoje učenje oslanja na teorije S. Freuda, oca psihoanalize, koji je uočio da mnoge teškoće odraslih proistječu iz stila života i problema u djetinjstvu, stoga je pokušala stvoriti model koji će djelovati i uklanjati uzroke nekih kasnijih životnih problema.

U središtu Montessori pedagogije je dijete kojeg se promatra i poštuje u njegovoj cjelovitosti. Prema Mariji Montessori odgoj je temelj za život u ljudskoj zajednici. Dijete ima prirodne mogućnosti za vlastiti razvoj; ono je vlastiti graditelj. Za tjelesno odrastanje dijete treba prostor, njegu i hranu, za umni i duševni razvoj treba mu primjerena okolina i ljudi ispunjeni ljubavlju koji će mu omogućiti djelovanje u toj okolini, treba mu mir da bi svoju snagu moglo koristiti za samogradnju i razvoj ličnosti.

Upute Montessori pedagogije zasnivaju se na poštovanju prirodnog fiziološkog i psihološkog razvoja djeteta, s ciljem poticanja zdravog osjećanja, spoznavanja, mišljenja i kretanja. Odgojem se potiče umni, duševni i tjelesni razvoj djeteta vlastitim snagama. Najvažniji elementi Montessori pedagogije jesu prikladno pripremljena okolina s razvojnim didaktičkim priborom i poseban društveni okvir kojega nudi odgojitelj odnosno učitelj.

Upute Montessori pedagogije zasnivaju se na poštovanju prirodnog fiziološkog i psihološkog razvoja djeteta, s ciljem poticanja zdravog osjećanja, spoznavanja, mišljenja i kretanja. Odgojem se potiče umni, duševni i tjelesni razvoj djeteta vlastitim snagama. Najvažniji elementi Montessori pedagogije jesu prikladno pripremljena okolina s razvojnim didaktičkim priborom i poseban društveni okvir kojega nudi odgojitelj odnosno učitelj.

Montessori pedagogija izučava temeljna načela jedinstvena na svim kontinentima prema odrednicama AMI – Association Montessori Internationale, koju je utemeljila sama Maria Montessori, sa sjedištem u Amsterdamu. AMI ima sljedeće ciljeve:

- **proučavati, širiti i primjenjivati Montessori ideje i načela u odgoju i obrazovanju djece**
- **podučavati o uvjetima potrebnim za cjelovit razvoj ljudskog bića od začeća do zrelosti u svim socijalnim prilikama**
- **ovlašćivati centre u kojima se prema uputama Marije Montessori izučavaju njezina odgojna načela i praktični rad**
- **boriti se za opće priznanje temeljnih prava djeteta bez obzira na rasu, vjeru, političku ili društvenu okolinu**
- **pomagati u stvaranju misaonog i materijalnog okruženja za cjelovit razvoj sposobnosti mladih kako bi društvo skladno i miroljubivo djelovalo**
- **suradivati s drugim tijelima i organizacijama koje unapređuju odgoj i obrazovanje, ljudska prava i mir (PHILLIPS, 2003.)**

MONTESSORI I HERTZBERGER

Herman Hertzberger u svojoj knjizi *Lessons for Students in Architecture*, u poglavlju *From User to Dweller*, govori o Montessori školi u Delftu koja je koncipirana kao niz autonomnih jedinica poput malih kuća koje su smještene uz školski hodnik koji predstavlja gradsku ulicu.

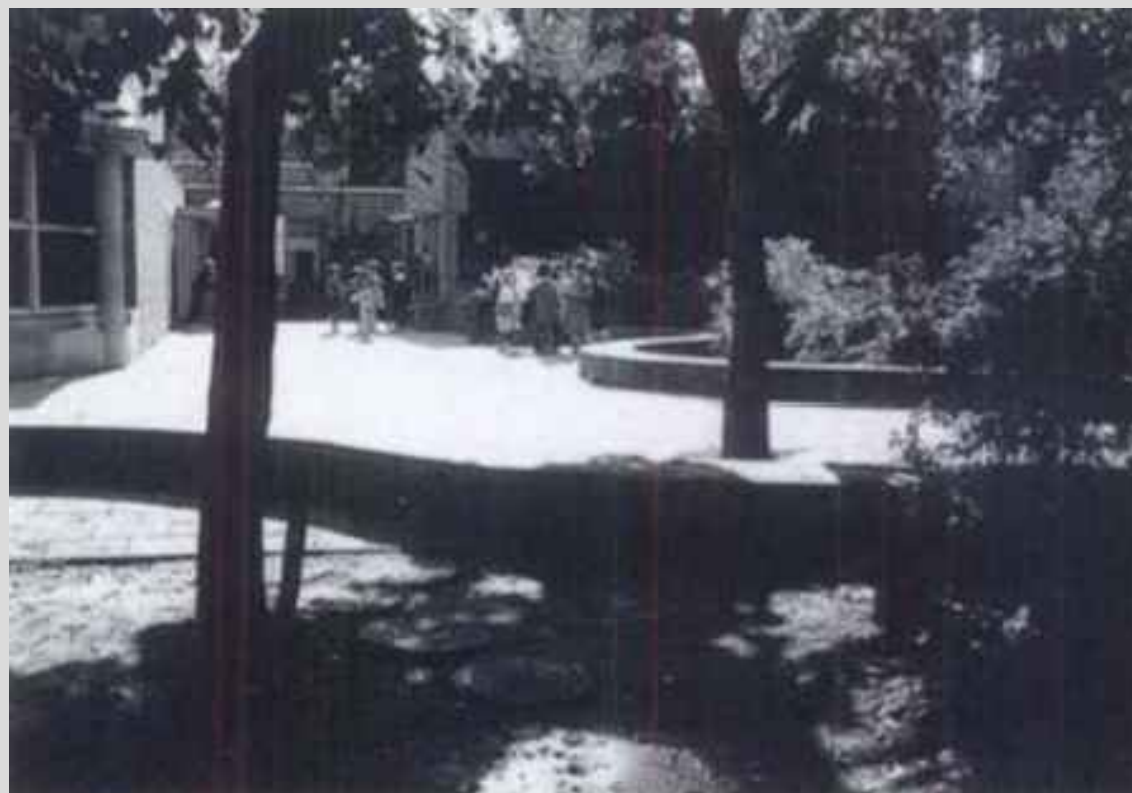
Velik je naglasak stavljen na personaliziranje prostora. Učitelj zajedno sa svojim učenicima odlučuje kako će njihova kuća izgledati. Montessori ideja također zadaje djeci kućanske poslove; zajedničko "sigurno gnijezdo" mora biti čisto i uredno kako bi optimalno funkcioniralo. Djecu se potiče da u učionicu donesu i vlastitu biljku o kojoj bi se brinuli, te bi im se tako povećala svijest o fenomenu topline doma i brige za okoliš.

Domena određene dječje grupe bi se trebala maksimalno poštovati, no upravo zbog toga postoje određeni rizici kod projektiranja multifunkcionalnih prostora. Kako bi se izbjegli incidenti poput izgubljene olovke i potrzanog crteža, stavljen je jak naglasak na uredno i zajedničko izvršavanje kućanskih poslova kako bi se djeca naučila poštivanju tuđeg prostora i osobnih stvari, a ujedno kako i ne bi strahovala za sigurnost vlastitih.

Učionica, kao svojevrsna domena jedne dječje grupe, može pokazati vlastiti identitet drugim grupama kroz osvijetljeni izlog. Kroz taj izlog djeca prikazuju vlastiti identitet kroz crteže, skulpture, instalacije i ostale razne projekte, a izlog ujedno služi i kao tranzicijski prostor između " gradske ulice" i " dječje kuće".

Nadalje, u poglavlju *The "In-Between"* naglašava i važnost ulaska u objekt. Govori kako bi ulaz trebao biti više od samog otvora koji guta djecu kada nastava počinje i pljuva ih vani kada nastava završava. Ulaz bi trebao biti mjesto sigurnog i kontroliranog zadržavanja gdje će se djeca rado zadržavati ako urane na nastavu ili pak ako ostanu nakon nastave. Arhitekt mora ohrabriti dječju kulturu "zidića"; ponuditi im mjesto okupljanja barem u obliku natkrivenog kutka ili niskog zida za sjedenje.

Javni prostor kod ulaza je sigurno mjesto i za korisnike i posjetitelje istih. Hertzberger u svom projektu Doma za starije osobe, De Overloop uvodi tipični nizozemski motiv klupe kod ulaza kao najjednostavnije rješenje. Također promatra ulaz kao ekstenziju kuće te ga tretira kao tranzicijsku zonu postavljajući tepihe na pod natkrivenog ulaza.

SUŽIVOT

INTERGENERACIJSKI PROGRAM

Predškolski odgoj i obrazovanje potiču cjelovit razvoj djeteta - psihofizički, emocionalni i socijalni. Priprema djeteta za školu, a time i nastavak njegova razvoja, započinje samim ulaskom djeteta u vrtić.

Starija figura autoriteta u vrtiću je iznimno važna osoba u životu svakog pojedinog djeteta jer se dijete s njim poistovjećuje, oponaša ga, sluša, igra se i boravi s njim veliki dio svog vremena odrastanja. Organizacija svakoga dana u ustanovi ima odgojnu svrhu. Boravak djece u ustanovi temelji se na zajedništvu u kojem se dijele odgovornosti i obaveze. Djeca zajedno s starijima dijele i uređuju zajednički prostor, a na temelju interesa i potreba djece, kontinuirano se organiziraju odgojni susreti o različitim temama (društvenim, kulturnim, regijskim...) pomoću kojih se upoznaju i pravilno pristupaju raznim problemima.

Primarni cilj intergeneracijskih programa je povući starije osobe iz osamljenosti i izolacije uz pomoć djece. Isto tako, ta će djeca imati koristi od ljubavi i naklonosti koju daju stariji stanovnici centra. Intergeneracijski program nudi aktivnosti i promiče interakciju starijih osoba i djece vrtićke dobi u svrhu poboljšanja fizičkih, emocionalnih i društvenih interesa i potreba. Aktivnosti i interakcije promoviraju jedinstveno razumijevanje dviju dobnih skupina.

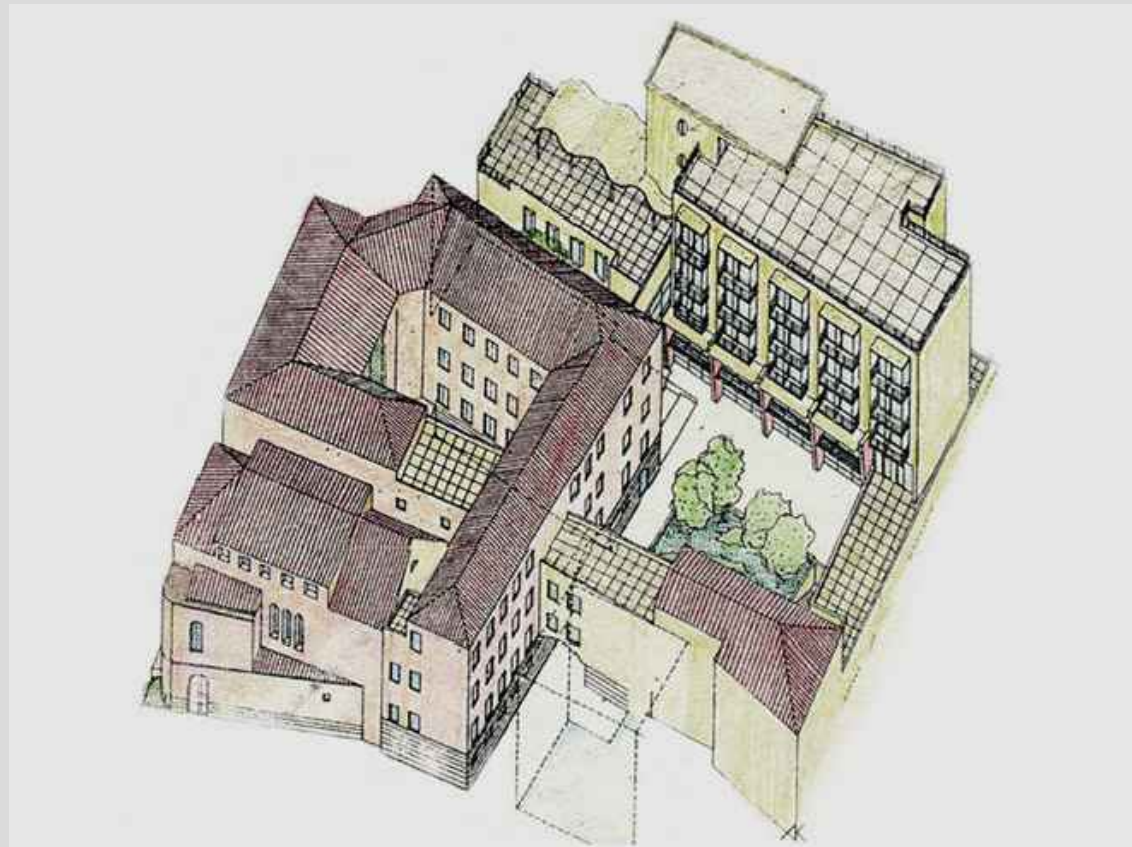

Kroz intergeneracijske programe djeca stječu pozitivna iskustva koja bitno utječu na njihov daljnji socijalni i emocionalni razvoj. Uče se poštovanju prema starijim osobe i ne vide staračke domove kao negativna mjesta. Domovi za starije osobe tako se rješavaju stigme mjesta umiranja već uz pomoć djece postaju mjesta života.

SAMOSTAN SESTARA SLUŽBENICA MILOSRĐA

1990. godine, arhitekt Ante Kuzmanić dobiva riskantan zadatak adaptacije samostana Anćela na lokaciji Ćiril-Methodova 14 u Splitu. Zbog svoje lokacije na području Dobroga, nekadašnjeg težačkog gradskog predgrađa, samostan se posljednjih pedesetak godina pronalazio u središtu brojnih, često i besciljnih, urbanističkih sagledavanja. Nadogradnja čitavog kompleksa samostana, a da Grad prehodno nije riješio urbanizam šire zone, je uistinu zahtjevna zadaća.

U takvu nepoželjnu situaciju se smjela Kuzmanićeva "crvena kuća". Kompleks s prizemljem i 4 kata, rasčlanjen na tri krila, sadrži u sebi i vrtić, jaslice i dom za starije osobe. Vrtić i jaslice se nalaze u prizemlju i na prvom katu, a na drugom katu se nalazi ambulanta namjenjena za stanare doma za starije osobe poviše. Sjeverna fasada s malim otvorima je okrenuta buri, a južna fasada je okrenuta prema dalmatinskom suncu i unutarnjem zajedničkom dvorištu. Gospodarski objekt na istoku sadrži kuhinju koja opskrbljuje sve štíćenike i korisnike kompleksa. Sva tri krila su međusobno povezana mostom na drugom katu.

„Ante Kuzmanić svoju poetičnost gradi konfrontacijom kamena i crveno bojanoga masivnog betonskog zida. Kosi betonski zid, koji je utonuo u stup bez kapitela, zapravo je prvi arhitektonski demonstracijski element koji možemo prepoznati u splitskoj sredini. Gotovo neprimjetan detalj arhitekture devedesetih godina odstupa od naše graditeljske prakse, ali signalizira estetiku koja danas svijet, pogotovo onaj bogati, najviše zanima.“

Miće Gamulin

ZAKLJUČAK

Trogir je grad prepun umirovljenika koji pretežito žive u užem centru grada, čak i u jezgri, u često neadekvatnim uvjetima. Također, zbog blizine grada Splita, mnoštva rekreativnih sadržaja, prirodnog bogatstva i blizine mora, te mirnog načina života, Trogir postaje sve atraktivniji mladim obiteljima s djecom. Program koji bi ujedinio djecu vrtićke dobi i starije korisnike pod jednim krovom je nužan kako bi umanjio usamljenost i dosadu koji toliko često karakteriziraju život u domovima za starije i nemoćne. Cilj je ostvariti živu i živopisnu zajednicu; kako bi stvorili mjesto gdje ljudi dolaze živjeti, a ne umirati.

Brojna su istraživanja povezala socijalnu interakciju sa smanjenom usamljenošću, odgođenim mentalnim padom, nižim krvnim tlakom i smanjenim rizikom od bolesti kod starijih osoba. Djeca koja rano stupaju u kontakt sa starijim ljudima imaju manje vjerojatnosti da će ih smatrati nesposobnima, a jednostavno izlaganje djece pozitivnim prikazima starijih osoba čini ih manje sklonim diskriminaciji.

Ljudi su uvijek bili intergeneracijska vrsta. Stvaranjem jedne takve profesionalne ustanove koja bi objedinila dvije naizgled dijametralno suprotne skupine bi se znatno obogatio život zajednice grada Trogira. U današnje vrijeme, obitelji sve rijede žive u velikim zajednicama tako da djeca sve više i više gube kontakt sa svojim djedovima i bakama. Potrebno je stvoriti ustanovu kao mali *INTERGENERACIJSKI GRAD* koji bi služio kao rekonstrukcija tradicije.

“Some day you will be old enough to start reading fairy tales again.”

C. S. Lewis

POPIS IZVORA

Babić, D., (2015)/ **DOKTORSKI RAD/ Trogirsko predgrađe na Čiovu u kontekstu izgradnje otoka do XIX. stoljeća/ Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Berk, L., (2008)/ **Psihologija cjeloživotnog razvoja/ Zagreb: Naklada Slap.**

Dozois, E., (2006)/ **Ageism: A review of the literature**

Hertzberger, H., (1991)/ **Lessons for Students in Architecture**

Kaliterna, Lj., (1998)/ **Jesmo li stari koliko godina imamo ili koliko se starima osjećamo/ Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja.**

Montessori, M., (2003)/ **Dijete: tajna djetinjstva/ Zagreb: Naklada Slap.**

Pečjak, V., (2001)/ **Psihologija treće životne dobi/ Zagreb: Prosvjeta.**

Philipps, S., (2003)/ **Montessori priprema za život – odgoj neovisnosti i odgovornosti/ Zagreb: Naklada Slap.**

Starc, B. i suradnici, (2004)/ **Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi/ Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.**

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-01_01_2019.htm

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-03_01_2018.htm

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_demographic_trends

<http://antekuzmanic-arhitekt.hr/>

<http://www.matica.hr/vijenac/134/cvrsta-jezgra-i-topla-mediteranska-bastina-23511/>

<https://uha.hr/samostan-sestara-milosrda/>

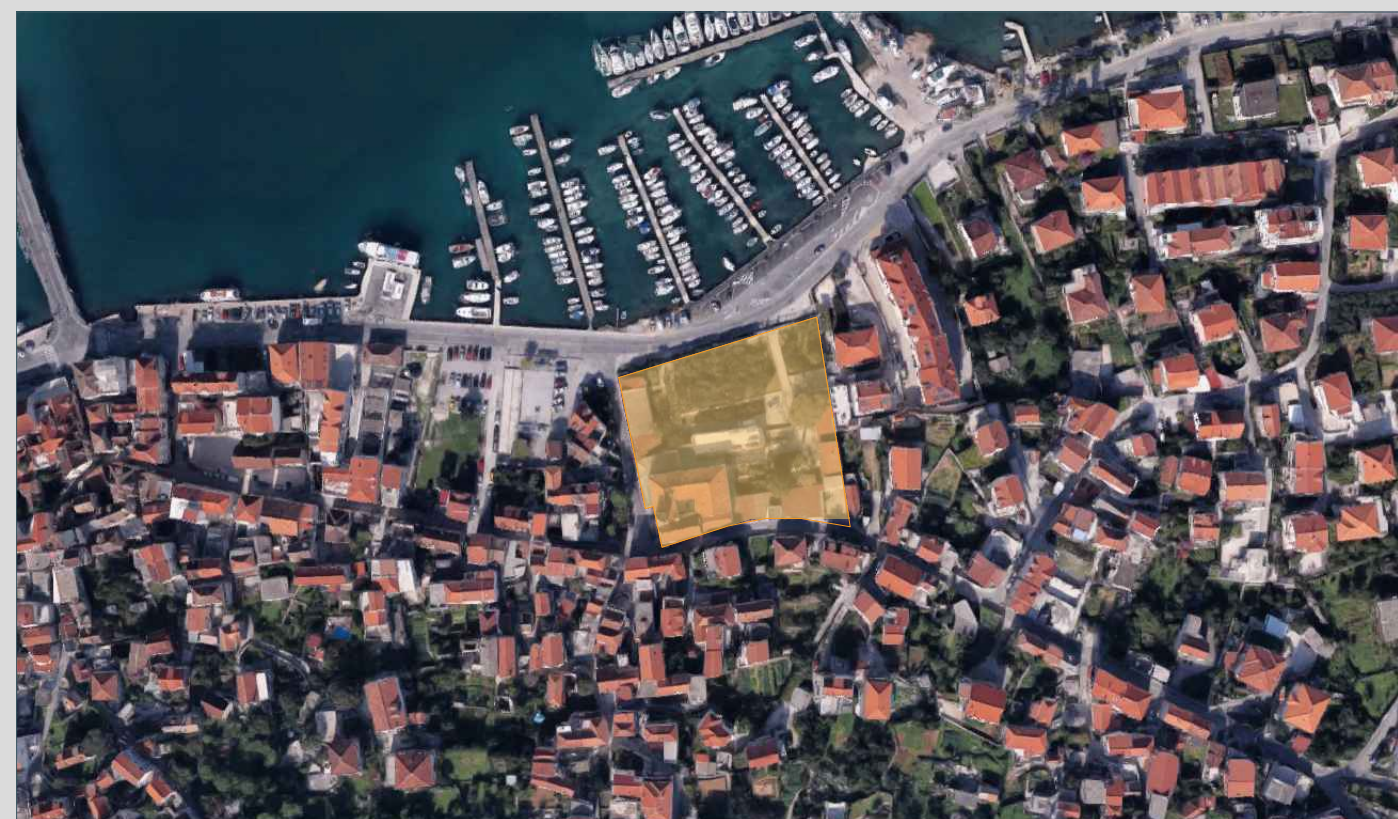
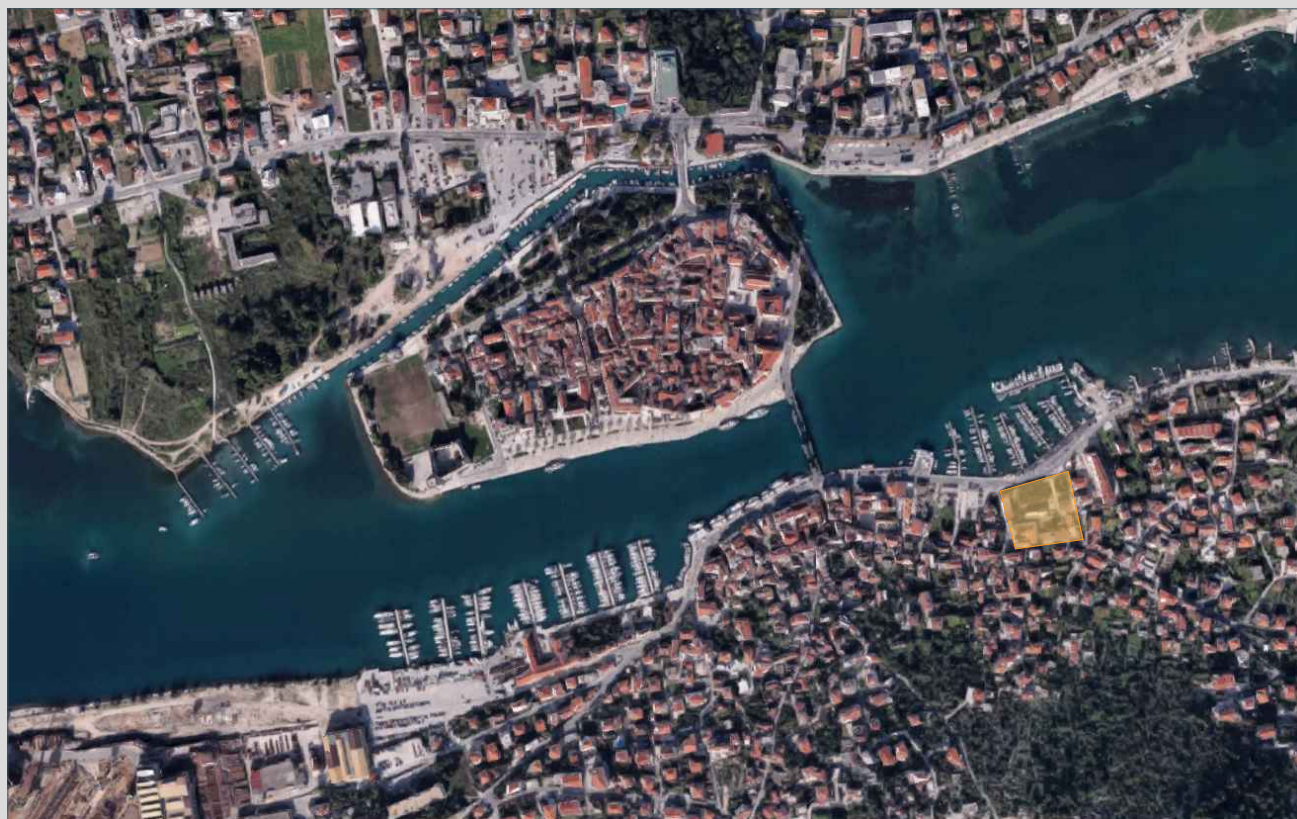
<https://www.who.int/ageing/ageism/en/>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Ageism>

<http://montessori-ami.org/>

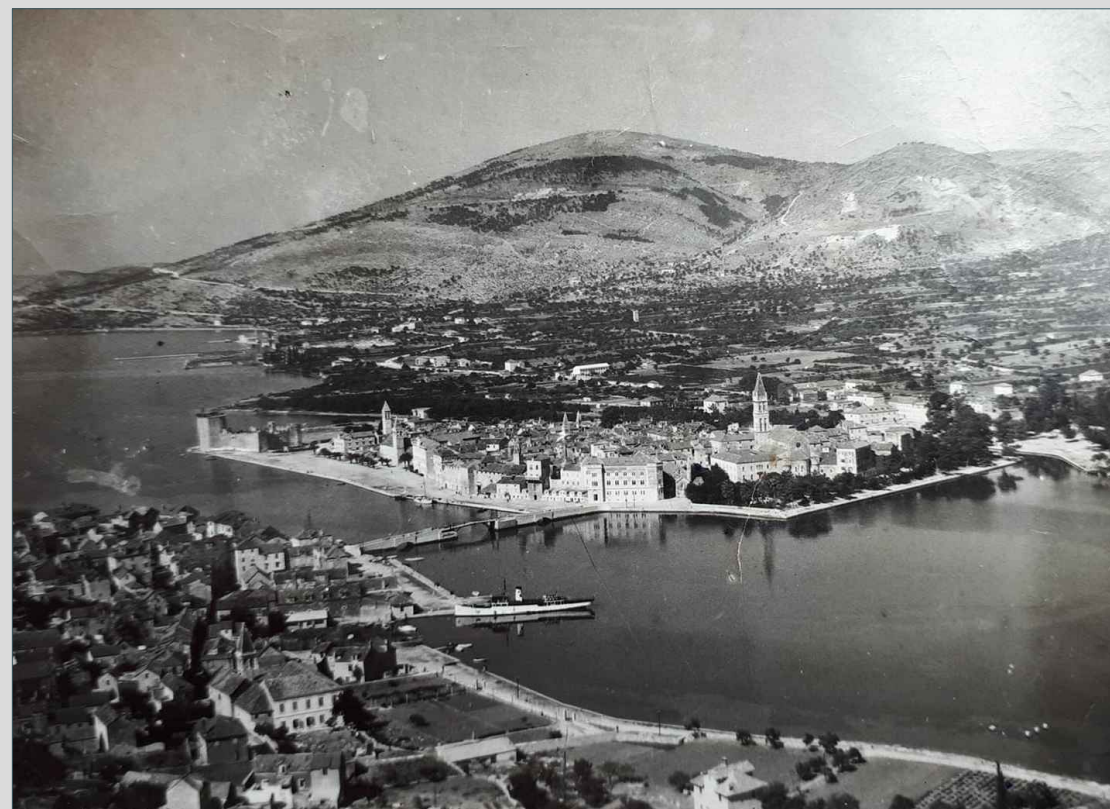

RE: generacijski centar

Lokacija od cca 5000 m² se nalazi na adresi Ulica Tina Ujevića 11 u Trogiru u neposrednoj blizini obale te se prostire od 1.5 do 3 m nadmorske visine od sjevera prema jugu. Karakterizira je omeđenost prometnicama sa svih strana osim istočne, neposredna blizina mora te blagi ravnomjerni pad terena prema moru. Na lokaciji se trenutno nalazi Dom za odrasle osobe koji se trenutno skrbi za 87 štićenika. Sa sjeverne strane je omeđuje Put Gradine, sa zapadne Ulica Malo More, a s južne strane parcele se proteže Ulica Tina Ujevića. Neposredna blizina obiluje korisnim sadržajima kao što su ograđeno igralište, parking i lučica. S južne strane je pripojena Crkva sv. Jakova, nekadašnja ubožnica sv. Lazara iz 12. st. što svjedoči tome da je ova lokacija i kroz povijest imala socijalni karakter. Lokacija je okružena pretežito objektima stambene namjene visine P+2 i P+3 uz izuzetke kao što su Pomorsko Športska Udruga Banj s lučicom sa sjeverne strane, te Hotel Trogir Palace s istočne strane.

lokacija

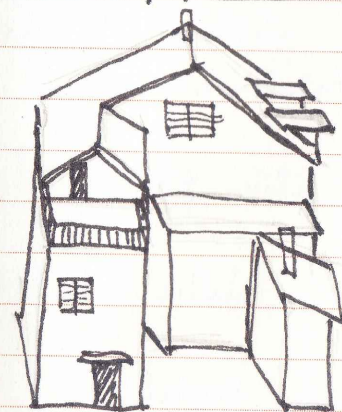
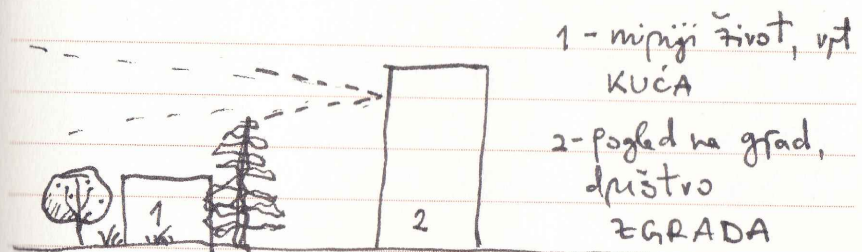
Profil stanovništva grada Trogira većinski čini starije stanovništvo koje pretežito živi u užem centru grada, čak i u jezgri, u često neadekvatnim uvjetima. Također, zbog blizine grada Splita, mnoštva rekreativnih sadržaja, prirodnog bogatstva i blizine mora, te mirnog načina života, Trogir postaje sve atraktivniji mladim obiteljima s djecom.

Program koji bi ujedinio djecu vrtićke dobi i starije korisnike pod jednim krovom je osmišljen kako bi umanjio usamljenost i dosadu koji toliko često karakteriziraju život u domovima za starije i nemoćne. Cilj je ostvariti živu i živopisnu zajednicu; kako bi stvorili mjesto gdje ljudi dolaze živjeti, a ne umirati.

Brojna su istraživanja povezala socijalnu interakciju sa smanjenom usamljenošću, odgođenim mentalnim padom, nižim krvnim tlakom i smanjenim rizikom od bolesti kod starijih osoba. Djeca koja rano stupaju u kontakt sa starijim ljudima imaju manje vjerojatnosti da će ih smatrati nesposobnima, a jednostavno izlaganje djece pozitivnim prikazima starijih osoba čini ih manje sklonim diskriminaciji.

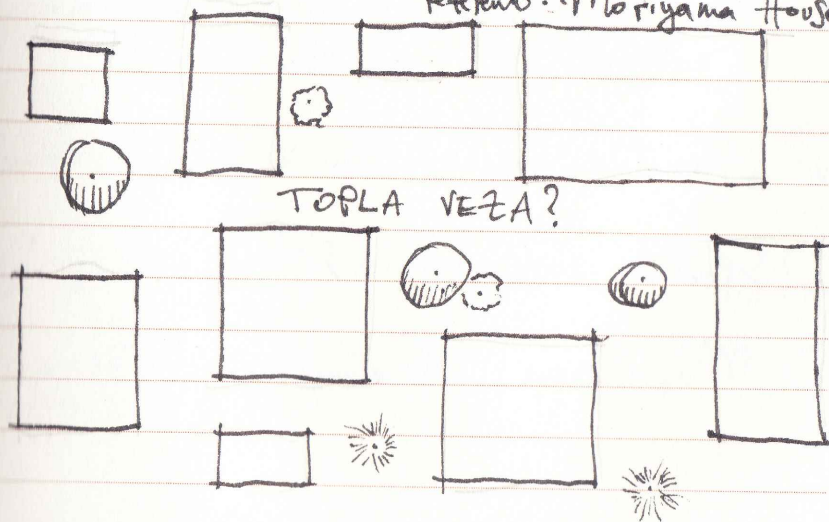
Ljudi su uvijek bili intergeneracijska vrsta. Ipak, kako bi išli ukorak sa zahtjevima današnje kulture i društva, odgovornosti za brigu o djeci i starijim osobama su, po potrebi, prepuštene profesionalcima. Stvaranjem jedne takve profesionalne ustanove koja bi objedinila dvije naizgled dijametralno suprotne skupine bi se znatno obogatio život zajednice grada Trogira.

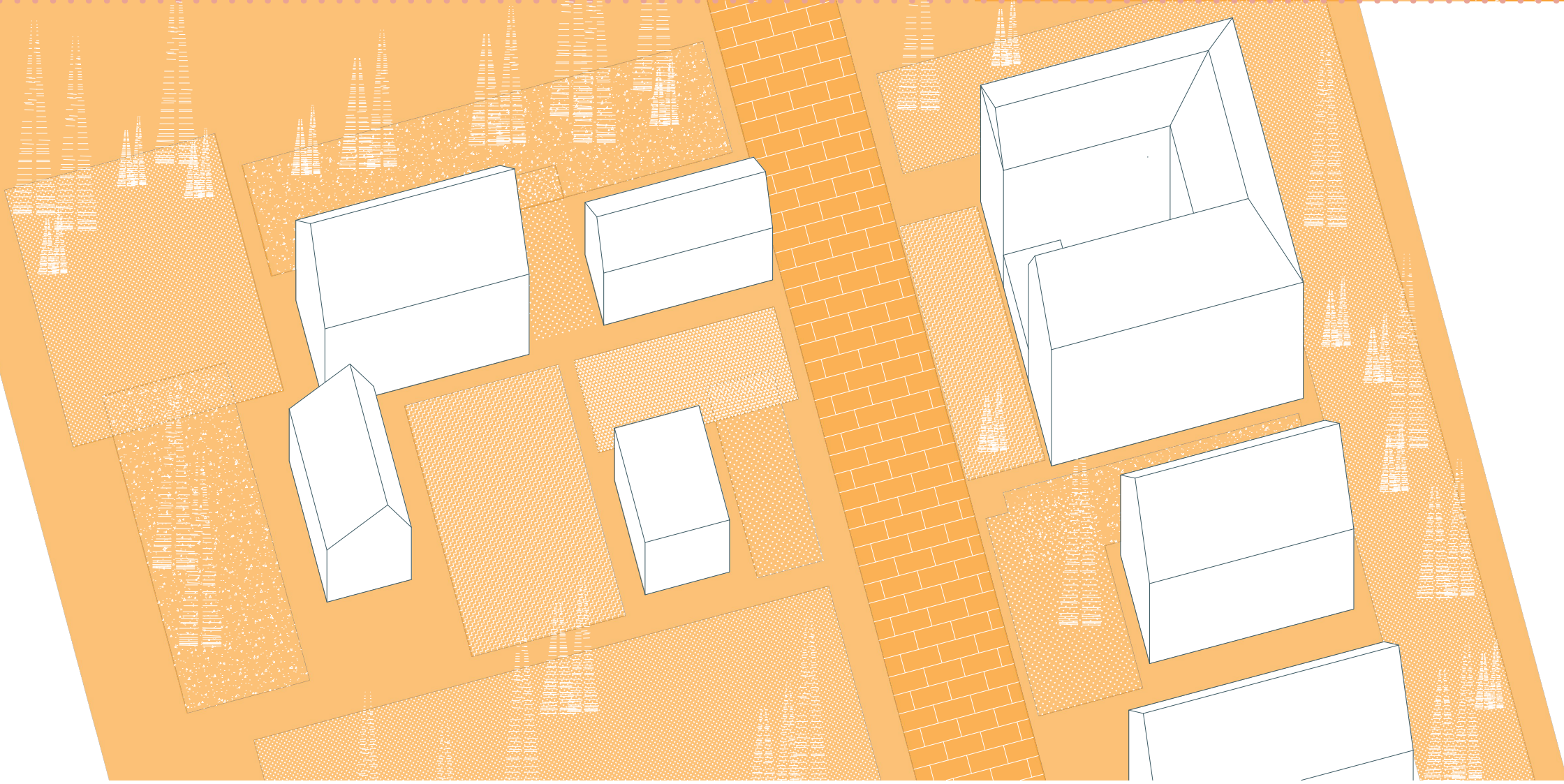
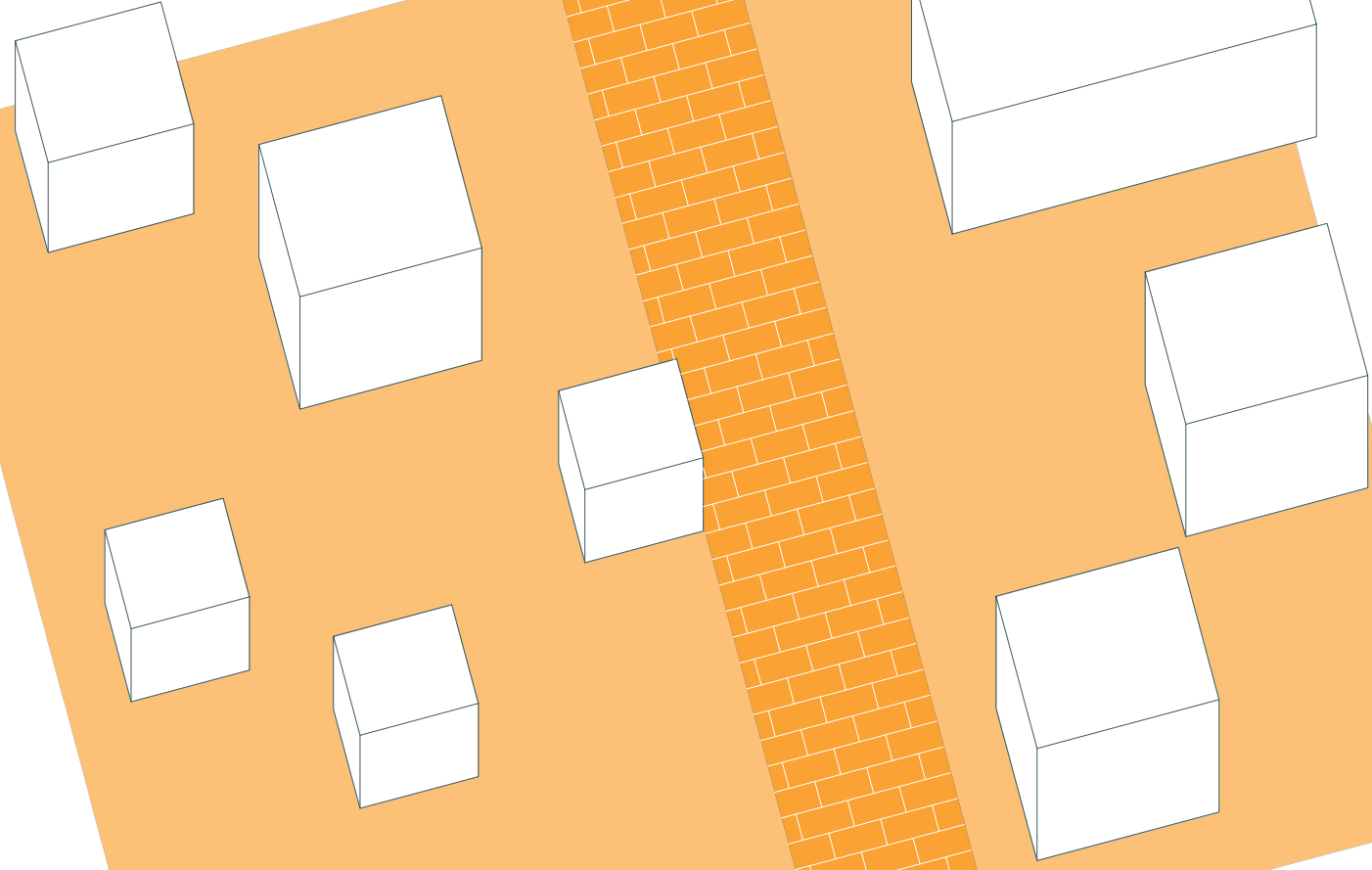
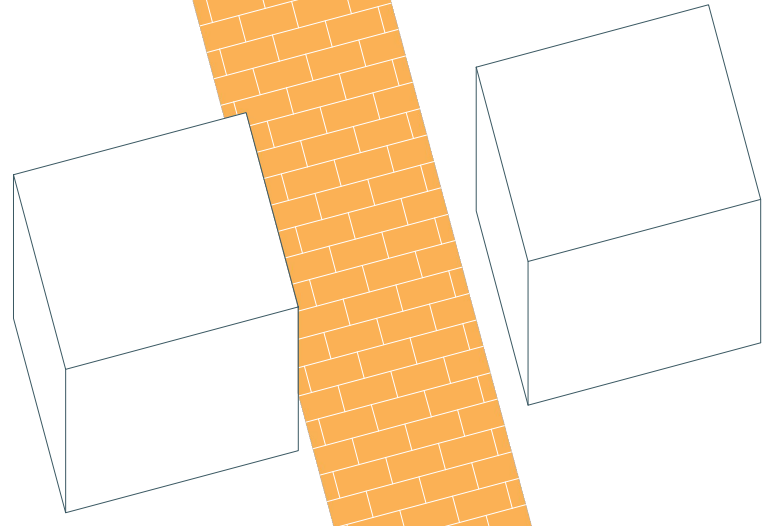
! MALI GRAD !

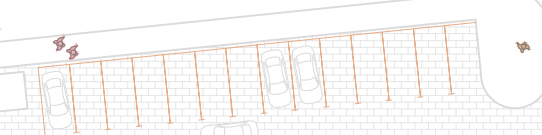
topla kuća
više najih -> cijelina
zajednički dvor

referent: Moriyama House

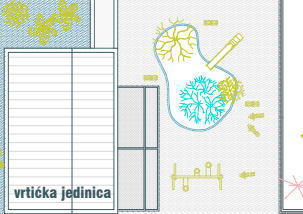

koncept

glavna zgrada vrtića

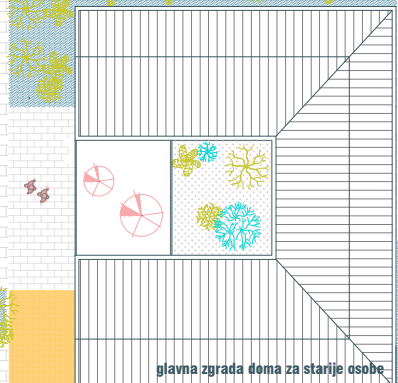
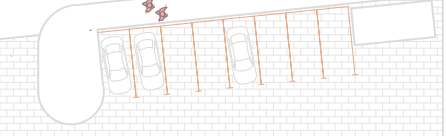
vrtićka jedinica

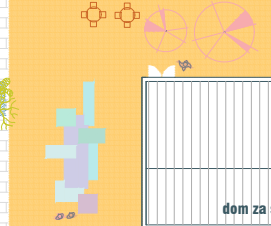
vrtićka jedinica/igralište

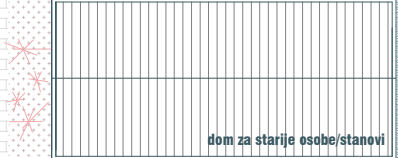
jasićka jedinica

glavna zgrada doma za starije osobe

dom za starije osobe/sobe

dom za starije osobe/stanovi

situacija

1:500

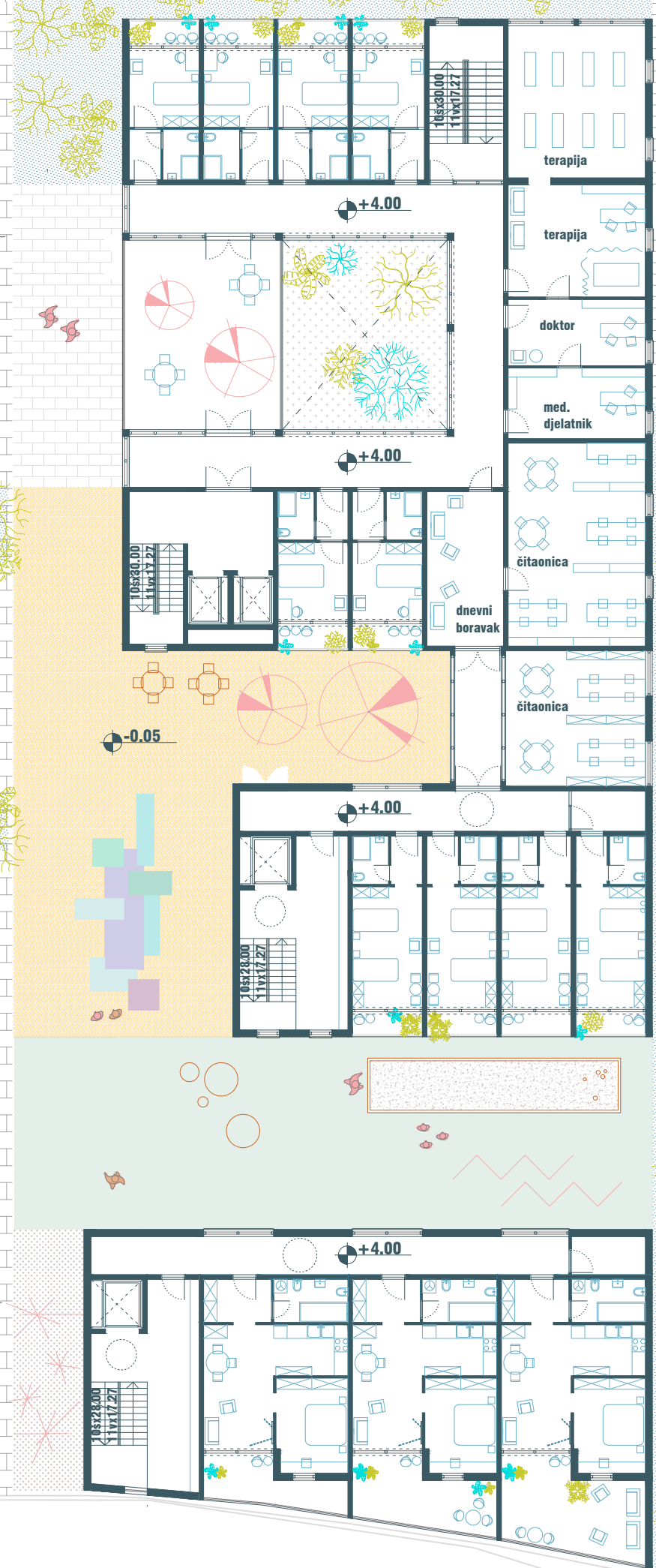
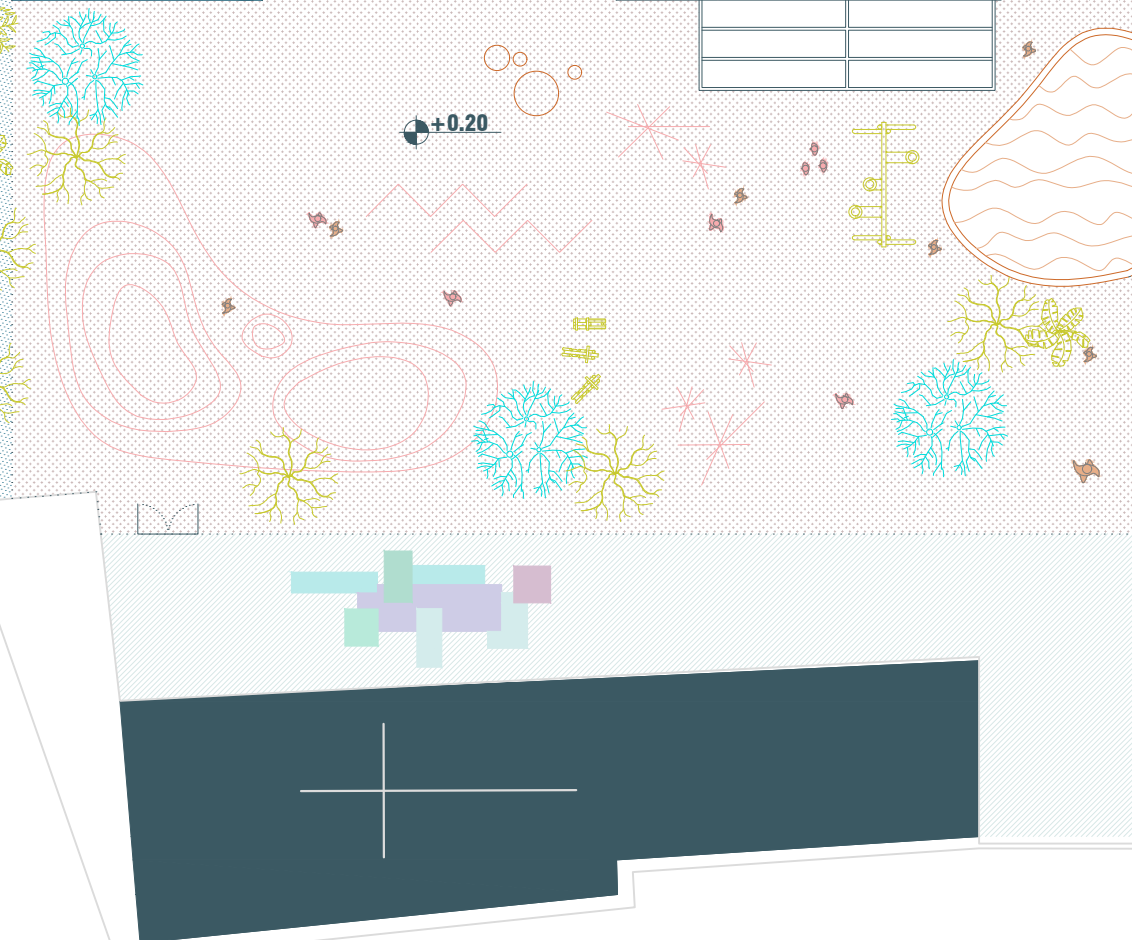
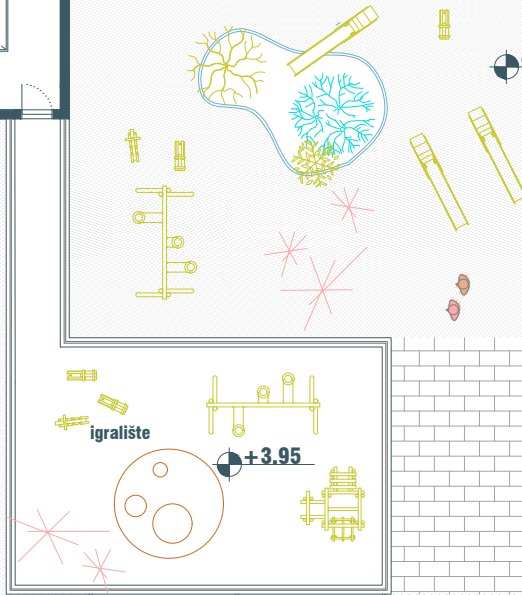
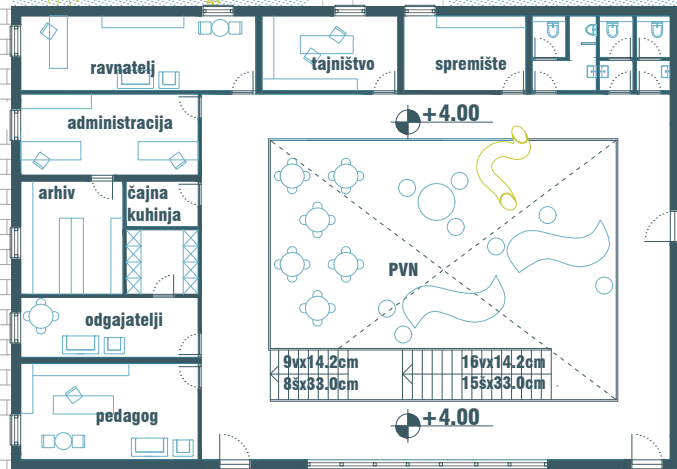

tlocrt prizemlja

1:250

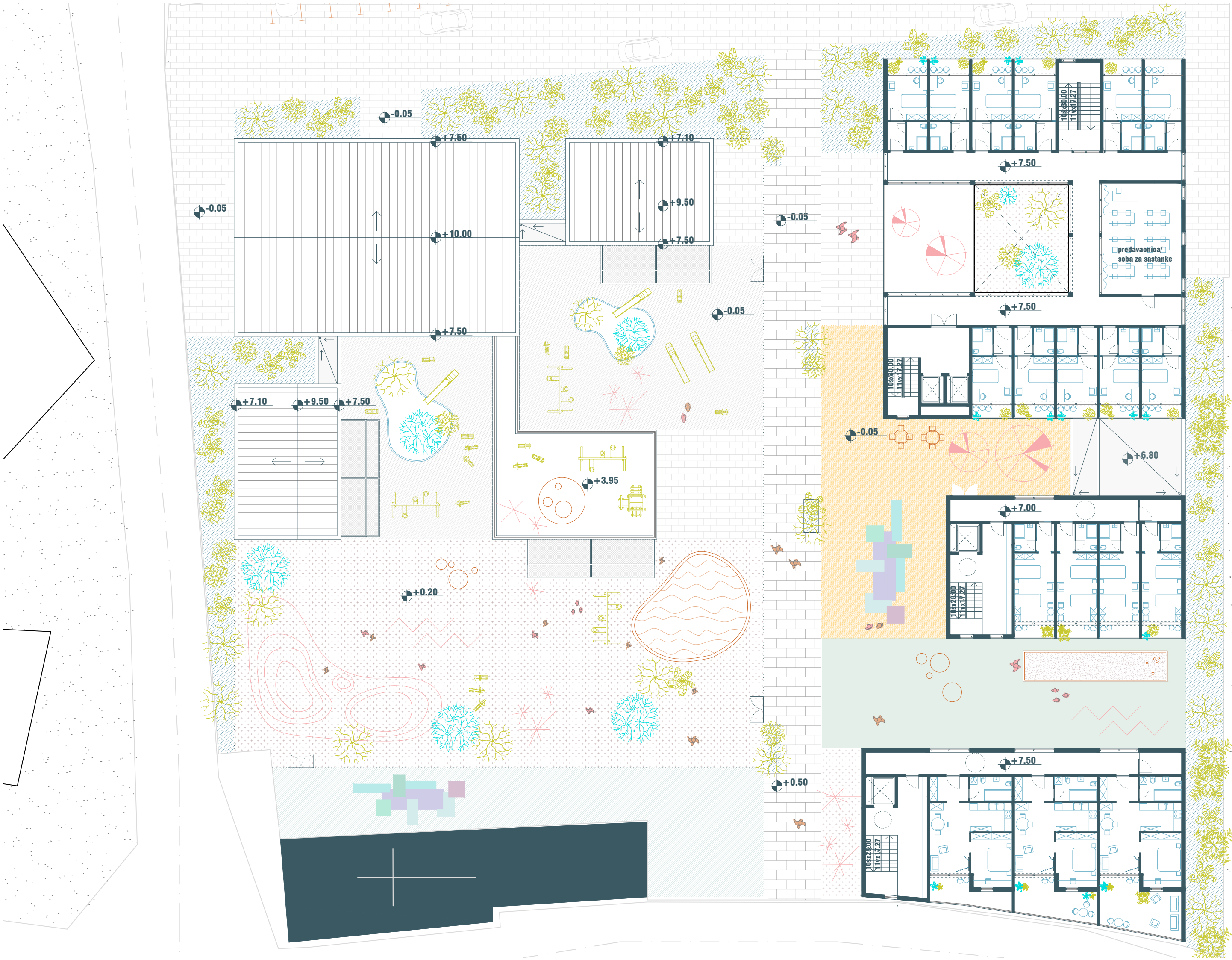

prvi kat

1:250

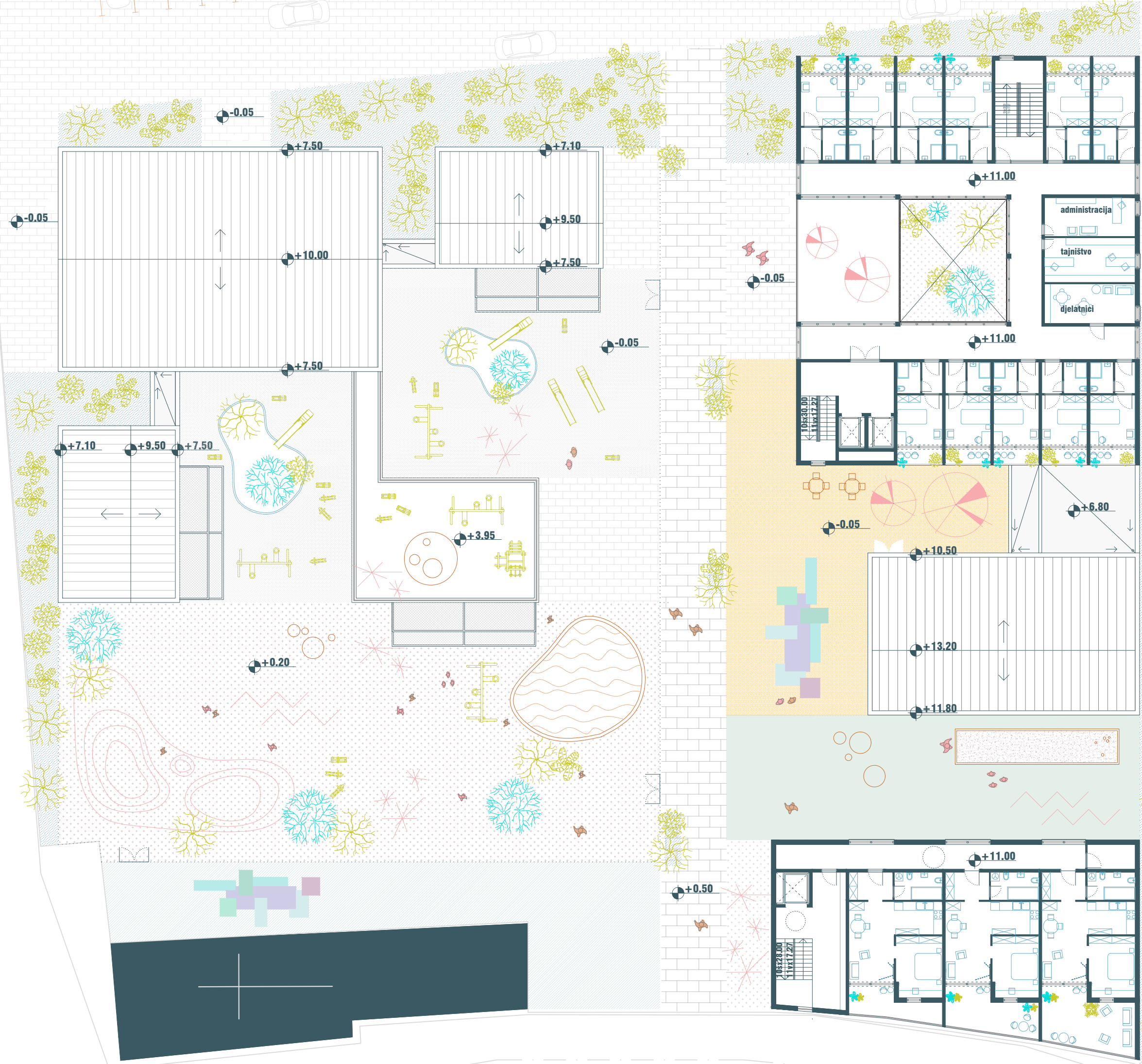

drugi kat

1:250

treći kat

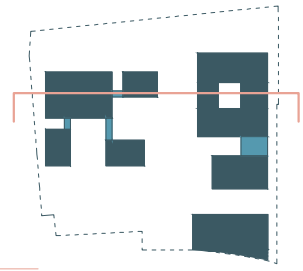
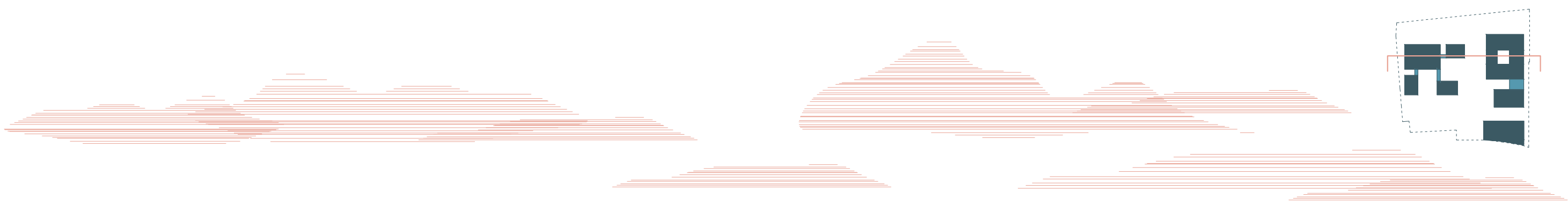

1:250

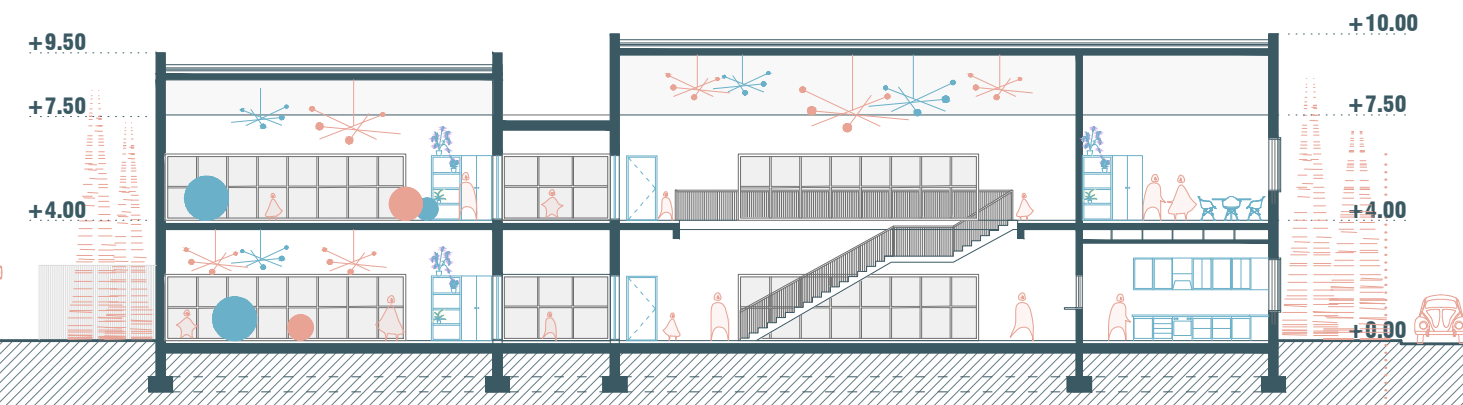

1:500

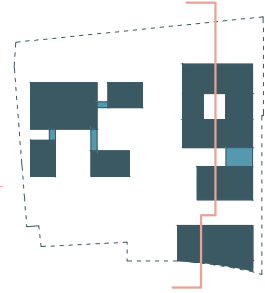
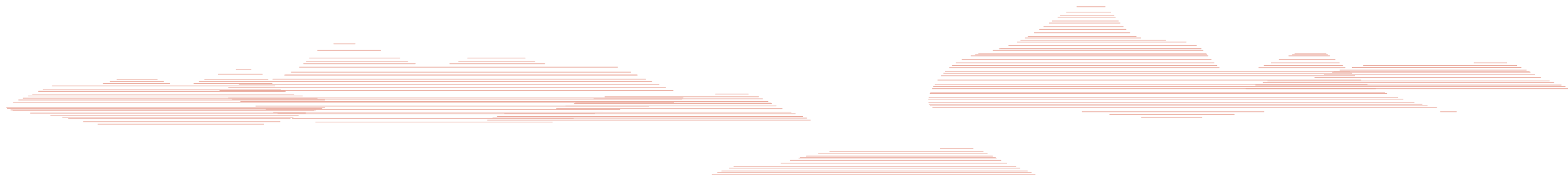
situacija

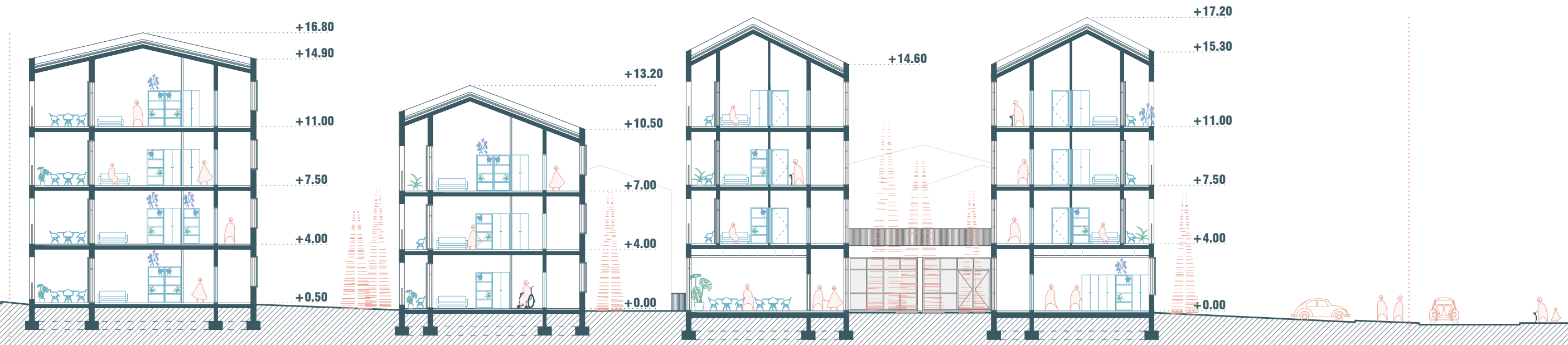
1:250

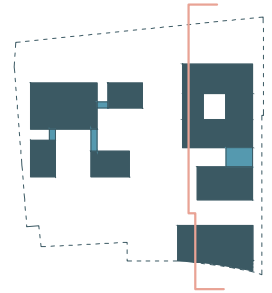
presjek

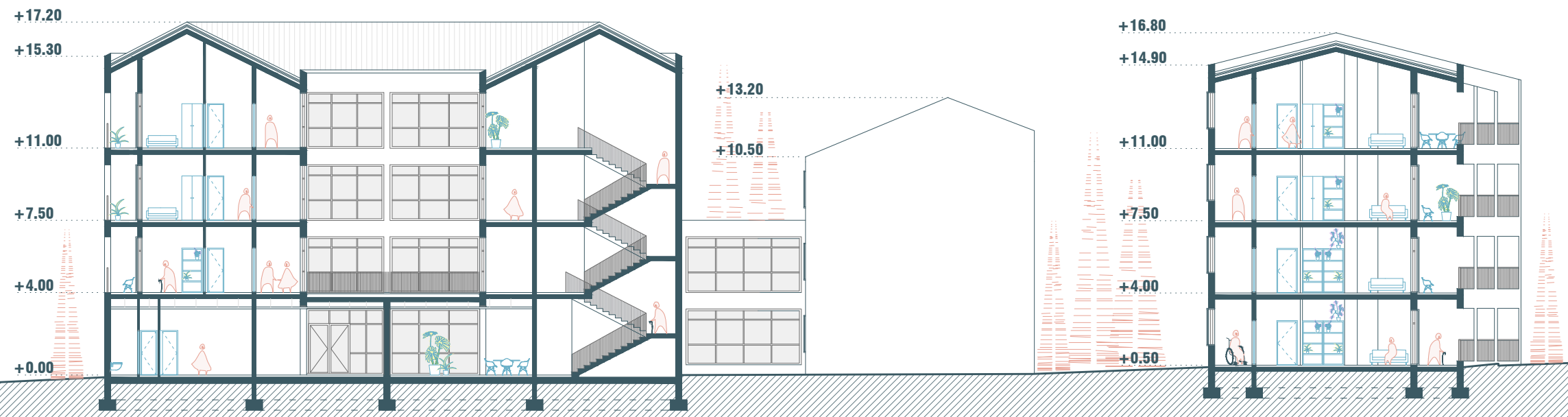
1:250

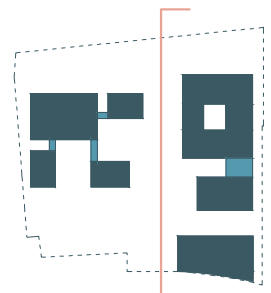
presjek

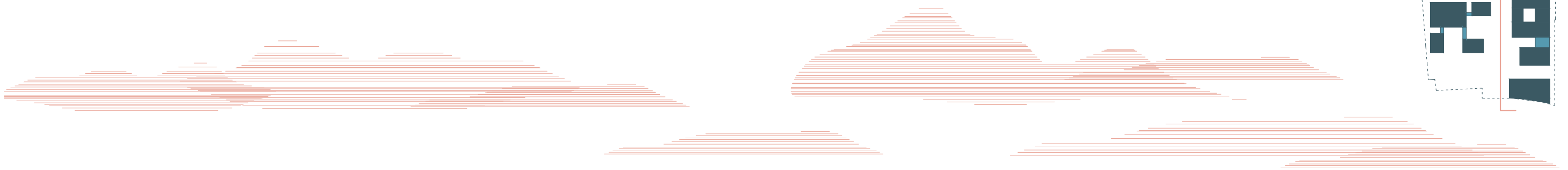
1:250

presjek

1:250

+17.20

+15.30

+13.20

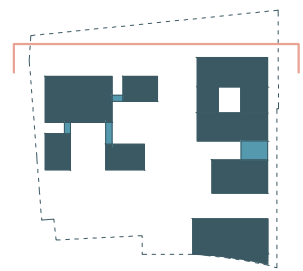
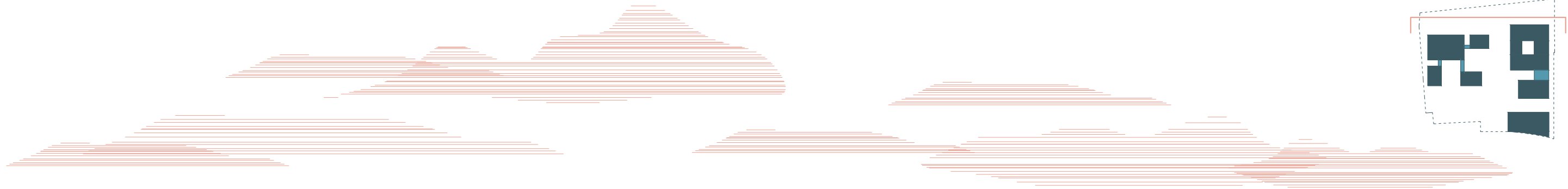
+10.50

+16.80

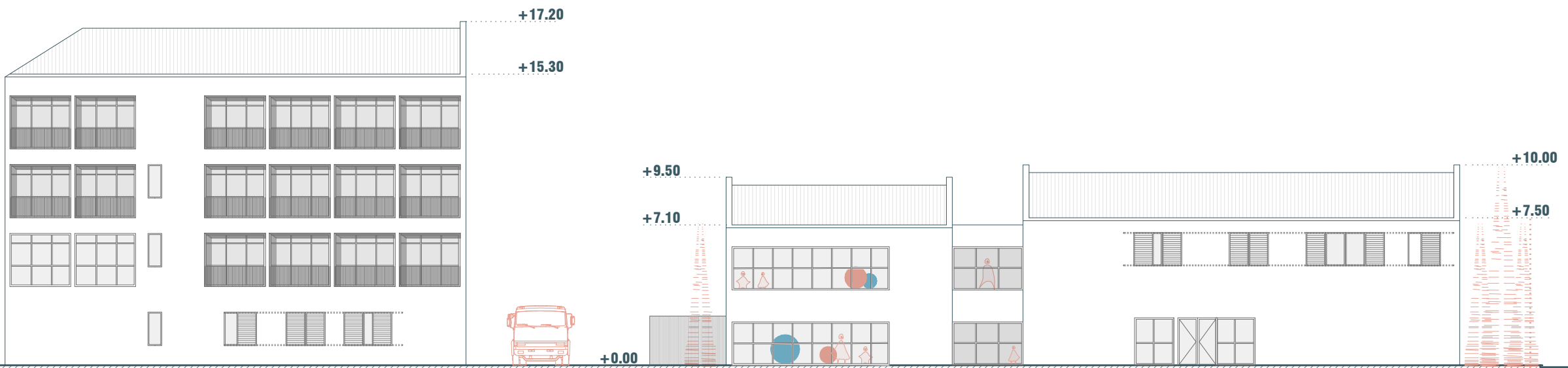
+14.90

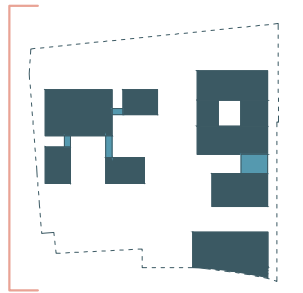
pogled

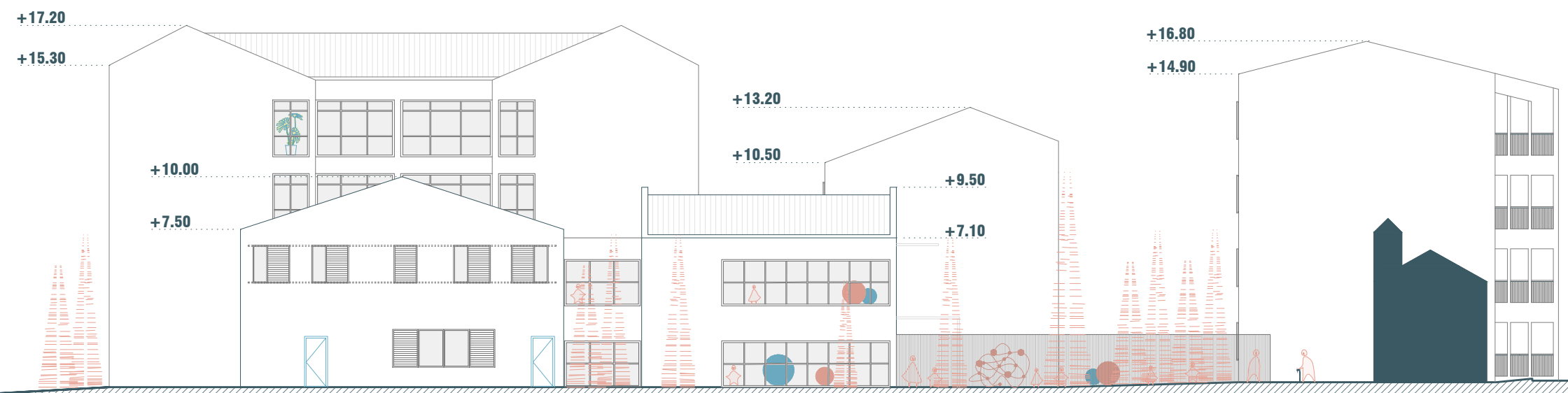
1:250

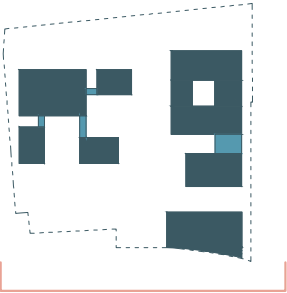
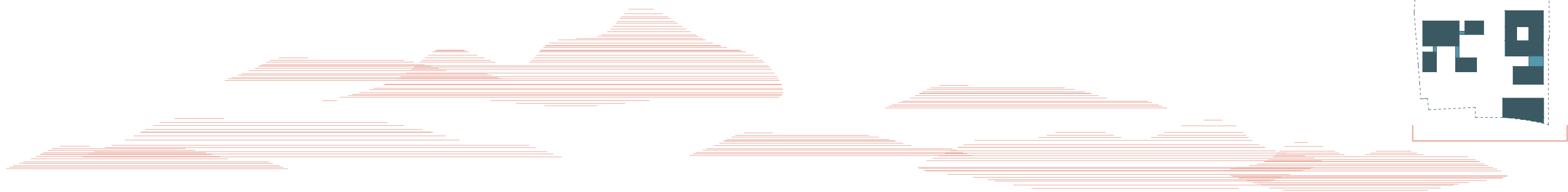
pogled

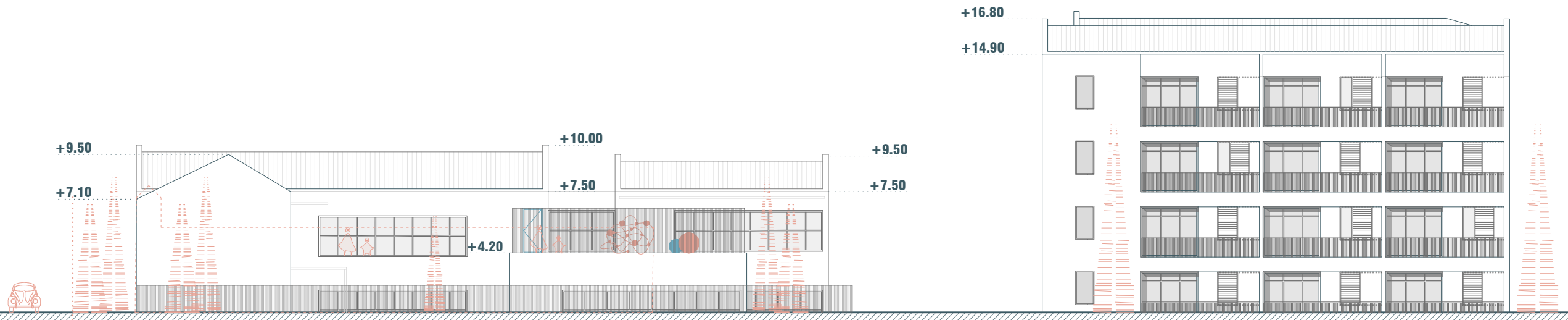
1:250

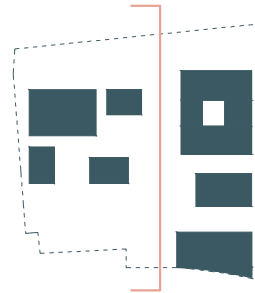
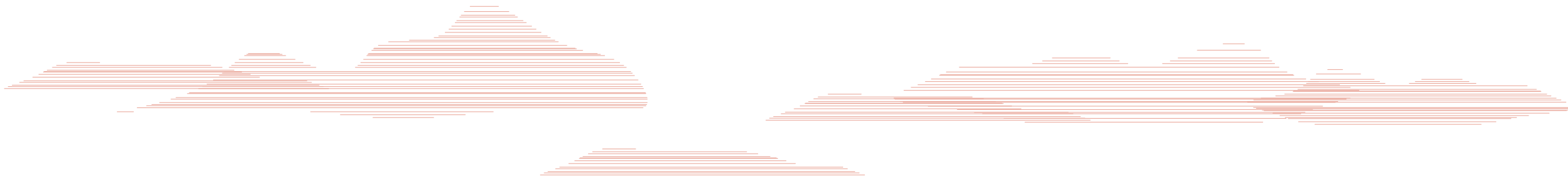
pogled

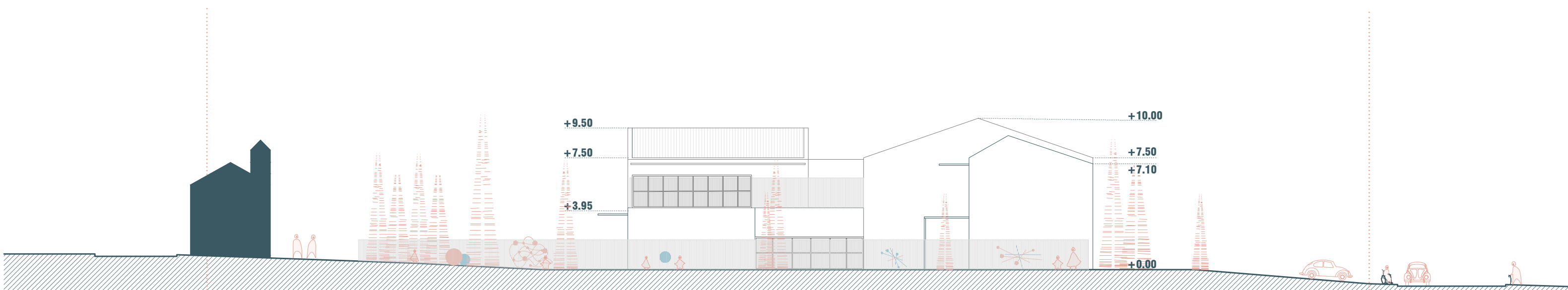
1:250

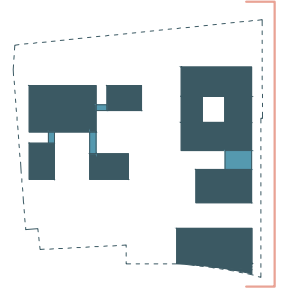
pogled

1:250

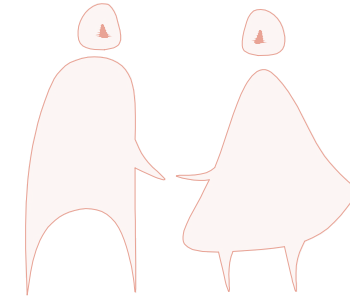
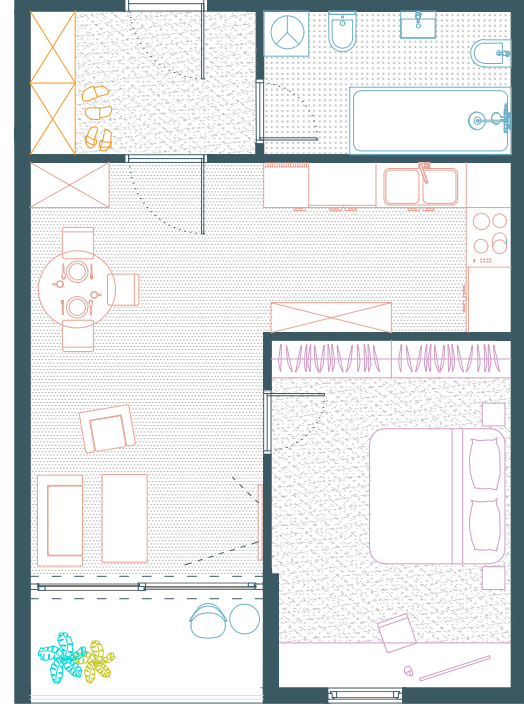
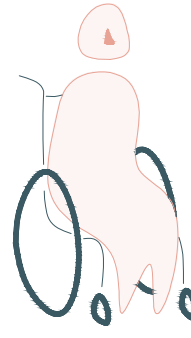
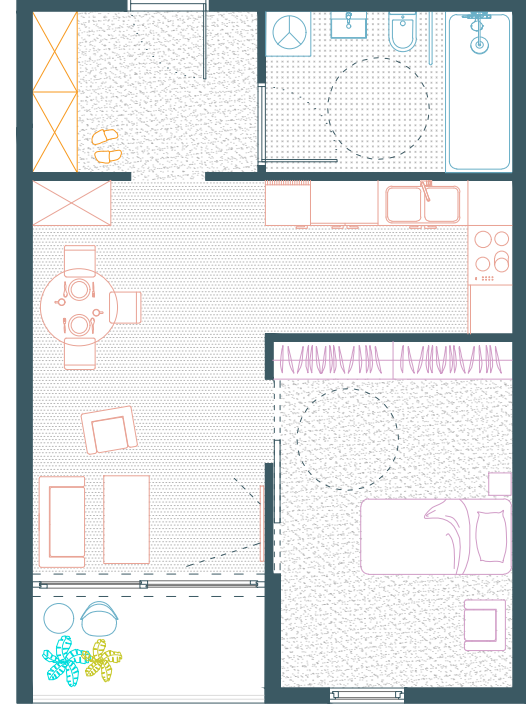
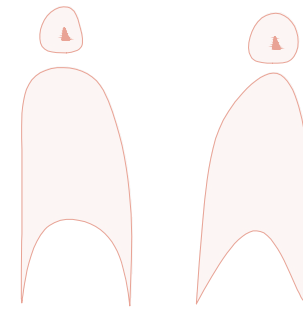
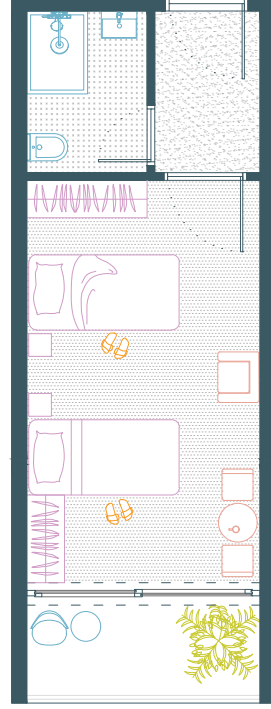
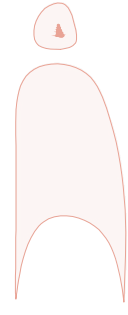
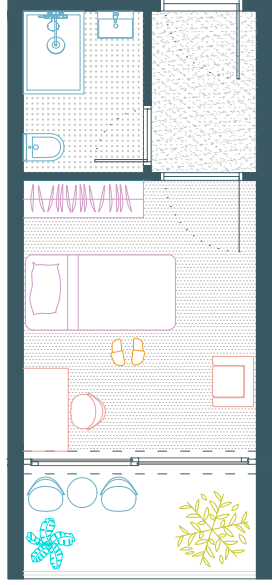
pogled

1:250

pogled

sobe / stanovi

1:100

